

PROGRAM NAUCZANIA JĘZYKA ANGIELSKIEGO W GIMNAZJUM, W SEKCJACH DWUJĘZYCZNYCH

Program został opracowany na podstawie „Programu nauczania języka francuskiego w gimnazjum, w sekcjach dwujęzycznych autorstwa Małgorzaty Pamuły, Mariusza Krysa i Krystyny Herzig

AUTORZY PROGRAMU:

Małgorzata Pamuła – adiunkt w Instytucie Neofilologii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, specjalistka w zakresie dydaktyki języków obcych, liczne publikacje z tego zakresu.

Mariusz Krysa - nauczyciel dyplomowany języka francuskiego, od 1998 roku pracuje z klasami dwujęzycznymi w XVII LO w Krakowie, egzaminator dwujęzyczny Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie. Od 2004 roku koordynator Sekcji Dwujęzycznej w XVII LO im Młodej Polski w Krakowie

Krystyna Herzig – nauczyciel akademicki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, lektor języka francuskiego, metodyk nauczania języka francuskiego, doświadczenie w nauczaniu języka francuskiego w sekcjach dwujęzycznych.

RECENZJA NAUKOWA:

dr **Zuzanna Dziegielewska-Pecyńska**

Nauczyciele biorący udział w adaptacji „Programu nauczania języka angielskiego w gimnazjum w sekcjach dwujęzycznych”:

Malwina Aderek, Europejskie Gimnazjum Językowe z Oddziałami Dwujęzycznymi, Radom
Edward Bąkowski, Gimnazjum z Oddziałami Dwujęzycznymi nr 25, Warszawa
Agnieszka Chatys, Zespół Szkół Ogólnokształcących z Oddziałami Dwujęzycznymi, Opole
Jolanta Józwiak, Gimnazjum nr 2 z Oddziałami Dwujęzycznymi, Zgierz
Joanna Józwiakowska-Łuczak, Publiczne Gimnazjum nr 41, Łódź
Małgorzata Kęsoń, Gimnazjum Dwujęzyczne nr 26, Wrocław
Justyna Maziarska-Lesisz, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa
Iwona Rudnicka, Zespół Szkół nr 1 z Oddziałami Dwujęzycznymi, Wałbrzych;
Nadia Sokur-Worowska, Gimnazjum z Oddziałami Dwujęzycznymi nr 19, Warszawa
Małgorzata Stasińska, Gimnazjum nr 2 z Oddziałami Dwujęzycznymi, Zgierz
Joanna Tarnowska, Zespół Szkół Ogólnokształcących z Oddziałami Dwujęzycznymi, Opole
Iwona Tumidajewicz, Zespół Szkół nr 1 z Oddziałami Dwujęzycznymi, Wałbrzych;
Krzysztof Wcisło, Kuratorium Oświaty, Szczecin

SPIS TREŚCI

1. Założenia organizacyjno-programowe	4
1.1 Podstawy teoretyczne/ koncepcje pedagogiczne	5
2. Warunki realizacji programu i jego użytkownicy	6
2. Cele nauczania	7
2.1 Cele ogólne	7
2.1.1 Kompetencje kluczowe i uczenie się przez całe życie	7
2.1.2 Cele edukacyjne ogólnowychowawcze	8
2.2 Cele przedmiotowe	9
2.2.1 Ogólne cele przedmiotowe nauczania języka obcego w gimnazjum	9
2.3 Cele szczegółowe	11
2.3.1 Zamierzone osiągnięcia w zakresie kompetencji lingwistycznych	11
2.3.2 Zamierzone osiągnięcia w zakresie sprawności językowych i strategii komunikacyjnych	12
2.3.2 Zamierzone osiągnięcia w zakresie kompetencji interkulturowych	14
3. Treści nauczania	15
3.1 Tematyka	15
3.2 Zakres materiału gramatycznego	16
3.3 Przykładowy wariant możliwych do zrealizowania treści nauczania	19
4. Realizacja programu	22
4.1 Założenia metodyczne	22
4.1.1 Formy pracy	23
4.1.2 Indywidualizacja nauczania	23
4.1.3 Autonomia	27
4.1.4 Strategie uczenia się	29
4.1.5 Język ojczysty na lekcjach języka angielskiego	31
4.2 Metody i techniki nauczania	32
4.2.1 Nauczanie języka w zakresie jego podsystemów	33
4.2.2 Nauczanie sprawności językowych	38
4.2.3 Kompetencje kulturowe i interkulturowe	43
4.2.4 Integracja międzyprzedmiotowa	44
4.2.5 Projekt pedagogiczny	45
4.2.6 Technologie informacyjne i komunikacyjne w nauczaniu języka	49
4.3 Materiały nauczania	51
5. Kontrola i ocena	51
5.1 Cele kontroli i oceny	51
5.2 Różne formy oceniania	52
5.3 Jak oceniać ?	53
5.4 Poziomy osiągnięć uczniów	55
5.4.1 Przykładowe testy, ćwiczenia kontrolne, karty samooceny	56
5.4.2 Teczka ucznia i Europejskie Portfolio Językowe	64
Bibliografia	66

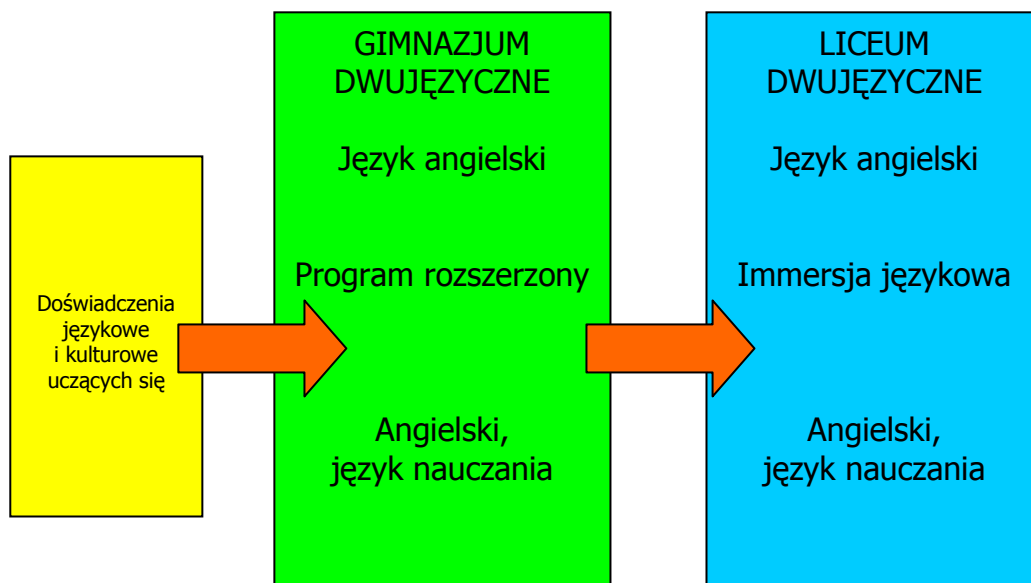
1. Założenia organizacyjno-programowe

Program opracowano na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, opublikowanego w dniu 15 stycznia

2009 r. w Dzienniku Ustaw Nr 4, poz. 17 oraz Europejskiego Systemu Oceny Kształcenia Językowego (ESOKJ) opublikowanego w roku 2005 w języku polskim przez CODN.

Program adresowany jest do uczniów gimnazjum uczących się języka angielskiego w klasach dwujęzycznych, dysponujących w całym cyklu kształcenia minimum 720 godzinami nauki czyli minimum 6 lekcji tygodniowo. Może on być również realizowany, po modyfikacjach, przy zwiększonej ilości godzin. Realizacja programu umożliwi uczniom osiągnięcie poziomu B1 (ESOKJ).

Ze względu na specyfikę nauczania dwujęzycznego program ten może być modyfikowany i dostosowywany w zależności do potrzeb danej klasy w zakresie doboru tematów i treści nauczania, technik i strategii. Materiał ten stanowi pierwszą część programu dla uczniów sekcji dwujęzycznych obejmującego gimnazjum i liceum

1.1 Podstawy teoretyczne/ koncepcje pedagogiczne

Nauka języka jest procesem podczas którego uczeń nabywa wiedzę i buduje swoje umiejętności, aby móc je następnie zastosować w innych sytuacjach i kontekstach. Nasz program oparty jest na konstruktywistycznej teorii uczenia się oraz edukacji humanistycznej a w zakresie metod nauczania języków obcych - na podejściu zadaniowym.

Przygotowując ten program chcielibyśmy zwrócić uwagę na kilka zasad dotyczących procesu uczenia się, które mają wpływ na uczenie się, integrację nowych elementów z tym co uczeń już wie i umie oraz na umiejętność zastosowania nowej wiedzy i umiejętności w nowych sytuacjach.

Uczenie się języka jest procesem i budowaniem nowych umiejętności. w podejściu konstruktywistycznym uczeń jest jednostką aktywną. Poszukuje on rozwiązań, stawia hipotezy. Zmienia się także podejście do błędu, który jest nieodłącznym elementem procesu uczenia się i dzięki temu, że uczeń je popełnia ma możliwość doskonalenia swoich umiejętności. Zmienia się także rola nauczyciela, który jest mediatorem w konstruowaniu wiedzy i nowych umiejętności ucznia.

Konieczność łączenia dotychczasowej wiedzy i umiejętności z nowymi elementami. Tardif (1992), pisząc o podejściu strategicznym zwraca uwagę na fakt, że uczenie się jest procesem kumulacyjnym, w którym nowa wiedza i umiejętności muszą być połączone z tym co uczeń już wie i potrafi. i jest to jeden z warunków koniecznych dobrego nauczania (rozdział 4.4.2, 4.2.5).

Rola wiedzy deklaratywnej i proceduralnej w procesie nauczania. w trakcie uczenia istotne jest aby było w nim miejsce zarówno na przekazywanie wiedzy deklaratywnej czyli wiedzy o różnych rzeczach np. zasadach tworzenia czasu przeszłego złożonego, wiedzy o wybranych elementach kultury itp. jak i proceduralnej czyli wiedzy o tym jak robić różne rzeczy np. jak przygotować przepis na ciasto, jak zastosować wiedzę o zasadach stosowania czasów przeszłych kiedy chcemy opowiedzieć co nam się wydarzyło w ubiegły wtorek.

Rola strategii poznawczych, metapoznawczych. Aby uczeń mógł uczyć się efektywnie konieczne jest aby nauczyciel wyposażył go w narzędzia, które ułatwią mu tę pracę. Są nimi strategie poznawcze, ułatwiające wydobycie z pamięci informacji i metapoznawcze stosowane w celu planowania, monitorowania oraz regulowania procesów myślowych. Strategie te zostaną omówione bardziej szczegółowo w rozdziale 4.1.4 i 4.2.2.

Rozwijanie umiejętności organizowania wiedzy i umiejętności. Wśród strategii poznawczych strategie elaboracji i organizowania zasługują na szczególną uwagę, gdyż ułatwiają uczniom magazynowanie wiedzy w pamięci długotrwałej. Uczenie uczniów mnemotechnik, zasad robienia notatek czy przygotowywania map pojęciowych pozwoli im na szybsze i skuteczniejsze uczenie się (rozdział 4.1.4)

Motywacja w naszym programie postrzegana jest z punktu widzenia poznawczego i jest ściśle związana z tym jak uczniowie postrzegają cele i zadania jakie są im stawiane oraz jakie uczucia towarzyszą im w trakcie wykonywania powierzonych im zadań. Chcielibyśmy aby nauczyciele proponowali uczniom jak najwięcej takich zadań, w które uczniowie się zaangażują dzięki czemu zwiększy się efektywność ich wykonywania.

Ważnym dla nas jest również **podejście humanistyczne**. w edukacji humanistycznej szczególna rola przypisuje się wszystkim działaniom mającym na celu lepsze poznanie samego siebie, bo jest to gwarantem lepszych kontaktów z innymi oraz wpływa na podejmowanie samodzielnych decyzji. w tej koncepcji centrum procesu kształcenia stanowi uczący się, a uczenie i nauczanie powinno wspierać przede wszystkim odkrywanie i rozwiązywanie problemów. w myśl tej koncepcji w tym programie szeroko omówione zostaną takie elementy procesu uczenia się jak autonomia, ocenianie kształtujące a w nim samoocena czy prace projektowe. Chcielibyśmy aby nauczyciele korzystający z tego programu pracowali z młodzieżą w sposób zindywidualizowany, aby ta indywidualizacja była praktycznie realizowana na lekcjach. w rozdziale 4.1.2 znajdują się konkretne propozycje takich rozwiązań)

Z punktu widzenia metodyki nauczania języków obcych program nasz preferuje **podejście zadaniowe** w nauczaniu, do którego nawiązuje też ESOKJ. W tej koncepcji uczeń jest zarówno użytkownikiem języka jak i uczącym się go. w trakcie tego procesu ma on do wykonania różnorodne zadania (nie tylko językowe), które realizowane są w określonych kontekstach. z tym podejściem łączy się takie terminy jak: kompetencje, językowe kompetencje komunikacyjne czy zadania.

Kompetencje ogólne są *niezwiązane z językiem a które stosuje się w różnego typu działaniach a więc także w działaniach językowych. (...) Składają się na nie wiedza, umiejętności, uwarunkowania osobowościowe a także jego umiejętności uczenia się* (ESOKJ, 2001:20-22).

Językowe kompetencje komunikacyjne to *kompetencje pozwalające uczestnikowi życia społecznego działać za pomocą środków językowych. (...) Tworzą ją następujące składniki: lingwistyczny, socjolingwistyczny i pragmatyczny* (ESOKJ, 2001:22)

Zadanie to *każde celowe działanie, uważane za konieczne, by rozwiązać jakiś problem, wypełnić zobowiązanie lub realizować dążenie.* Uczniowie w trakcie nauki wykonują pewne zadania, do których realizacji potrzebne im są określone strategie oraz teksty. (ESOKJ, 2001:21, 25-26)

Ponieważ program ten jest przeznaczony dla sekcji dwujęzycznych, chcielibyśmy określić jak rozumiemy tutaj termin dwujęzyczność, ponieważ istnieje wiele definicji nauczania przedmiotu zintegrowanego z nauką języka

2. Warunki realizacji programu i jego użytkownicy

Adresatem tego programu są przede wszystkim uczniowie gimnazjum, którzy wybrali naukę języka angielskiego w klasie dwujęzycznej oraz ich nauczyciele.

Użytkownicy tego programu to:

- nauczyciele uczący języka angielskiego w gimnazjum, w sekcjach dwujęzycznych, posiadający pełne kwalifikacje do nauczania języka angielskiego.
- dyrektorzy szkół (aby mogli pomóc uczniom i nauczycielom w jego realizacji).
- a także uczniowie i ich rodzice aby mogli zapoznać się z celami i wymaganiami stawianymi na tym etapie edukacji w sekcjach dwujęzycznych oraz aby mogli zobaczyć jakimi sposobami te cele osiągnąć.

Program ten może być zrealizowany na podstawie dowolnego zestawu podręczników czy materiałów dydaktycznych pod warunkiem jednak, że będą one dostosowane nie tylko do poziomu językowego ucznia ale przede wszystkim do jego potrzeb i możliwości poznawczych, emocjonalnych i społecznych, jego zainteresowań. Materiały te powinny prezentować szerokie zagadnienia z zakresu historii i kultury a także problemy społeczno-ekonomiczne związane z różnymi krajami anglojęzycznymi.

Minimalna liczba godzin jaką powinien dysponować nauczyciel aby móc zrealizować ten program to 720 godzin pracownia językowa wyposażona w sprzęt audiowizualny (magnetofon/odtwarzacz CD, telewizor, komputer, rzutnik multimedialny) oraz różnorodne pomoce dydaktyczne takie jak mapy, plansze, gry.

Dodatkowe pomoce dla uczniów i nauczycieli rozwiązania:

- Możliwość korzystania z pracowni komputerowej z dostępem do Internetu,
- Dobrze wyposażona biblioteka szkolna oferująca uczniom książki w języku angielskim na różnym poziomie językowym, słowniki, prasę a także w miarę możliwości materiały audiowizualne np. filmy w języku angielskim.

2. Cele nauczania

2.1 Cele ogólne

2.1.1 Kompetencje kluczowe i uczenie się przez całe życie

W zamieniającym się dynamicznie społeczeństwie, jego członkowie potrzebują nie tylko dużej wiedzy, ale też określonych kompetencji aby sprostać nowym wyzwaniom jakie stawia przed nimi zmieniająca się rzeczywistość. Przygotowanie młodych ludzi do życia w społeczeństwie informacyjnym nakłada zatem na instytucje edukacyjne obowiązek nie tylko przekazywania im wiedzy ale przede wszystkim kształtowania i rozwijania kompetencji kluczowych, bo to one decydują o sukcesie w dorosłym życiu.

Jakie kompetencje uznawane są za kluczowe? Koncepcji jest wiele lecz wszyscy, którzy pracują nad opracowaniem ich podstawowego kanonu są co do jednego zgodni: to kompetencje, których potrzebujemy przez całe życie. Termin kompetencje dotyczy umiejętności zawodowych w kontekście kształcenia zawodowego obecnie zdomował się on i w kształceniu ogólnym i używa się go w kontekście możliwości jednostki. Perrenaud (1997:) podkreśla że kompetencje potrzebne są człowiekowi w całym życiu a uczenie ich pozwala człowiekowi na stosowanie swojej wiedzy w różnych skomplikowanych sytuacjach życiowych. Tak więc kompetencje opierają się na wiedzy, ale nie są z nią tożsame¹. Te podstawowe umiejętności to: uczenie się, myślenie, poszukiwanie, doskonalenie się, komunikowanie się, współpraca oraz działanie.

Powinny być one realizowane, zgodnie ze wskazaniem grupy roboczej ds. umiejętności podstawowych powołanej przez Komisję Europejską w 2001 roku, w następujących obszarach:

- komunikacji w języku ojczystym,

---

¹ Więcej informacji na temat kompetencji można znaleźć np. na stronie programu Sokrates http://www.socrates.org.pl/socrates2/attach/eurydice/publikacje/kkomp_PL.pdf

- komunikacji w językach obcych,
- technologiach informacyjnych i komunikacyjnych,
- alfabetyzmu matematycznego i kompetencji w zakresie matematyki, nauk ścisłych i techniki,
- przedsiębiorczości,
- kompetencji interpersonalnych i obywatelskich,
- umiejętności uczenia się,
- kultury ogólnej.

Formuła tego programu powinna pozwolić uczniowi na rozwijanie wszystkich kompetencji kluczowych w wielu różnych obszarach edukacyjnych.

2.1.2 Cele edukacyjne ogólnowychowawcze

Cele ogólne zostały określone rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, opublikowanego w dniu 15 stycznia 2009 r. w Dzienniku Ustaw Nr 4, poz. 17

W myśl Podstawy programowej w III i IV etapie edukacyjnym konieczne jest:

- 1) *przyswojenie przez uczniów określonego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii i praktyk;*
- 2) *zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów;*
- 3) *kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.*

Podkreśla się w niej, że szkoła powinna przygotować uczącego się do sprawnego komunikowania się w mowie i piśmie, do oferowania mu nie tylko wiedzy deklaratywnej ale również proceduralnej, które powinny mu pomóc w kontynuowaniu uczenia się, rozwijania myślenia analitycznego i syntetycznego, do wspierania umiejętności rozwiązywania problemów a także do uczestnictwa w życiu społecznym i dostrzegania i poznawania dziedzictwa kulturowego z perspektywy europejskiej.

Znajdziemy w niej również odwołanie do kształcenia **kompetencji kluczowych**, tak istotnych w obecnej koncepcji edukacji polegającej na kształceniu się przez całe życie.

Ze względu na to, że nauczyciel pracujący w szkole nie tylko jest nauczycielem języka ale przede wszystkim pedagogiem, wychowawcą, w naszym programie chcielibyśmy przedstawić również **cele wychowawcze** jakie stawiane są na tym etapie kształcenia. Nauczyciele powinni stworzyć uczniom środowisko wspierające ich wszechstronny rozwój, zachęcające do rozwijania samodzielnego myślenia i odkrywania otaczającego ich świata, wspierającego ich autonomię. Powinni zachęcać uczniów do udziału w życiu społecznym i pokazywać zasady życia w takiej społeczności (normy moralne i hierarchia wartości), wspierać uczniów ich dążeniu do osiągnięcia wybranych celów życiowych a także rozwijać postawy otwartości na innych i umiejętności współdziałania z innymi.

Przyjrzyjmy się zatem celom językowym stawianym przed uczniami i nauczycielami.

2.2 Cele przedmiotowe

2.2.1 Ogólne cele przedmiotowe nauczania języka obcego w gimnazjum

W podstawie programowej dla III etapu edukacji, w następujący sposób określono cele ogólne ²:

- I. *Znajomość środków językowych.*
Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.
- II. *Rozumienie wypowiedzi.*
Uczeń rozumie proste, krótkie wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- III. *Tworzenie wypowiedzi.*
Uczeń samodzielnie formułuje krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- IV. *Reagowanie na wypowiedzi.*
Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub w formie prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- V. *Przetwarzanie wypowiedzi.*
Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Określono w niej także warunki jej realizacji³:

„Znajomość języków obcych nowożytnych jest warunkiem pełnego, aktywnego uczestnictwa młodych Polaków w życiu społeczności europejskiej i globalnej. Promowanie różnorodności językowej jest jednym z priorytetów Unii Europejskiej. Za podstawowy cel kształcenia w nauczaniu języków obcych nowożytnych przyjęto skuteczne porozumiewanie się w języku obcym, w mowie i w piśmie. Priorytetem jest zatem umiejętność osiągania przez ucznia różnych celów komunikacyjnych, a poprawność językowa, choć odgrywa istotną rolę, nie jest nadrzędnym celem dydaktycznym. Oprócz umiejętności językowych szkoła, poprzez nauczanie języka obcego, kształtuje postawy ciekawości, tolerancji i otwartości wobec innych kultur. Warunkiem rozwijania umiejętności językowych na III etapie edukacyjnym jest zapewnienie uczniom kontynuacji nauki języka obcego nowożytnego nauczanego w szkole podstawowej. Nauczyciele powinni właściwie określić i wykorzystać zdobyte przez uczniów w szkole podstawowej umiejętności językowe. W tym celu konieczne jest przeprowadzenie testów, które pozwolą na zakwalifikowanie uczniów do odpowiednich grup zaawansowania.”

Na III etapie edukacyjnym określono dwa poziomy nauczania języków, brak jest odwołań w nowej podstawie programowej do nauczania dwujęzycznego.

² <http://www.reformaprogramowa.men.gov.pl/>

³ idem

Cele przedmiotowe w zakresie kompetencji językowej

Naszymi głównymi celami w nauczaniu dwujęzycznym jest rozwijanie umiejętności komunikacyjnych u uczniów do poziomu B2. Zgodnie z opisem skali ogólnej Poziomu biegłości językowej opracowanej przez autorów ESOKJ, na tym poziomie osoba posługująca się językiem:

- rozumie znaczenie głównych wątków przekazu zawartego w złożonych tekstach na tematy konkretne i abstrakcyjne, łącznie z rozumieniem dyskusji na tematy techniczne z zakresu jej specjalności,
- potrafi porozumiewać się na tyle płynnie i spontanicznie, by prowadzić normalną rozmowę z rodzimym użytkownikiem języka, nie powodując przy tym napięcia u którejkolwiek ze stron,
- potrafi – w szerokim zakresie tematów – formułować przejrzyste i szczegółowe wypowiedzi ustne lub pisemne,
- potrafi wyjaśnić swoje stanowisko w sprawach będących przedmiotem dyskusji, rozważając wady i zalety różnych rozwiązań.

Naszym docelowym zadaniem jest przygotowanie ucznia do dwujęzyczności tak, aby mógł porozumiewać się w języku angielskim w ramach wszystkich sprawności językowych, zarówno w mowie jak i w piśmie, aby język ten stał się dla niego narzędziem zdobywania nowej wiedzy i nowych umiejętności. Dlatego na szczególną uwagę w tym programie chcemy zwrócić na uczenie języka specjalistycznego, który ma ułatwić uczniom naukę wybranych przedmiotów w języku angielskim. Program przygotowuje uczącego się do końcowego ogólnopolskiego egzaminu z języka angielskiego badającego stopień opanowania podstawowych sprawności językowych oraz umiejętność wykorzystania struktur leksykalno-gramatycznych.

Cele przedmiotowe w zakresie kompetencji międzyprzedmiotowej

Uczeń gimnazjum dwujęzycznego wykorzystuje zdobytą wiedzę na lekcjach poszczególnych przedmiotów nauczanych w systemie dwujęzycznym, integruje ją wokół danego problemu, treści nauczania bądź też kluczowych umiejętności.

Uczeń w gimnazjum dwujęzycznym powinien:

- umieć zintegrować umiejętności związane z komunikowaniem się (mówienie, rozumienie, czytanie, pisanie, logiczna argumentacja, umiejętność konwersacji),
- potrafić korzystać z różnych źródeł informacji oraz narzędzi do identyfikacji, analizy, oceny i prezentacji danych,
- umieć myśleć analitycznie i rozwiązywać złożone problemy,
- potrafić pracować zespołowo,
- umieć korzystać z wiedzy i umiejętności jakie nabywa na lekcjach innych przedmiotów w nauce języka angielskiego i odwrotnie.

Cele w zakresie kompetencji kulturowej i interkulturowej

Obecność cywilizacji/kultury w nauczaniu języka angielskiego jest rzeczą oczywistą od samego początku nauczania. Od lat istnieje przekonanie, że uczenie języka obcego bez uwarunkowań lingua kulturowych, socjokulturowych czy realio-

znawczych jest niepełne. w glottodydaktyce związek między językiem danej nacji a jej kulturą narodową, charakteryzuje się wyraźną dominantą języka. To poprzez jego opanowanie i rozumienie nauczyciele wraz z uczniami próbują docierać do treści kulturowych. Ucząc się ich poznajemy oblicza francuskości, angielskości, niemieckości. Każdym językiem rządzi jego filozofia, konstrukcja gramatyczna i tradycja kulturowa. Ta ostatnia powoduje, że przekaz wiedzy o danym języku powinien być poparty wiedzą o jego sferze duchowej i historii. Efekt pracy z uczniami poznającymi język i kulturę innej nacji jest znaczący i zadawalający proporcjonalnie do posiadanej przez słuchaczy kompetencji językowej a przede wszystkim kulturowej w obrębie rodzimej kultury i rodzimego języka. Uczeń tylko wtedy będzie zdolny do czynienia porównań i znajdowania różnic, jakie zawsze istnieją między dwoma językami i dwoma kulturami.

Dopiero zdolność do autorefleksji powoduje chęć głębszego poznania i chęć przystosowania się do funkcjonowania w obszarze innego języka i innej kultury.

Przygotowanie uczniów do dorosłego życia w zjednoczonej Europie wymaga dobrze zorganizowanych działań na rzecz ich rozwoju osobowego w wymiarze psychicznym, moralnym, duchowym i społecznym. Zatem zakres nauczania treści kulturowych powinien sprzyjać rozwojowi osobowości ucznia. Powinien być rozpatrywany w sposób spójny z pozaszkolnym życiem ucznia, z jego związkami rodzinnymi, środowiskiem rówieśników, patriotyzmem i otwartością na świat.

2.3 Cele szczegółowe

2.3.1 Zamierzone osiągnięcia w zakresie kompetencji lingwistycznych

KOMPETENCJA LEKSYKALNA

Uczeń powinien dysponować wystarczającym słownictwem aby stosując właściwe zwroty i idiomy mógł wypowiadać się na większość tematów związanych z życiem codziennym, ale powinien także dysponować zakresem słownictwa związanym z nauczaniem w języku angielskim przedmiotami.

KOMPETENCJA GRAMATYCZNA

W znanych sobie kontekstach, uczeń sekcji dwujęzycznej, powinien potrafić komunikować się z dość dużą poprawnością i potrafić w dobrym stopniu kontrolować poprawność gramatyczną swojej wypowiedzi. Błędy gramatyczne, które jeszcze mu się będą zdarzały nie powinny powodować kłopotów w przekazie informacji.

KOMPETENCJA FONOLOGICZNA

Uczeń wypowiada się w sposób poprawny, jego wymowa jest zrozumiała w stopniu wystarczającym, nawet przy pojawiającym się obcym akcencie i niewłaściwej wymowie niektórych słów.

KOMPETENCJA ORTOGRAFICZNA

Uczeń potrafi zredagować dłuższy tekst poprawny pod względem pisowni. Zna zasady pisowni i interpunkcji. Umie korzystać ze stosowanych w słowniku konwencji opisywania mowy. Zna reguły ortograficzne, zasady pisowni i potrafi je zastosować.

Zamierzone osiągnięcia w zakresie sprawności językowych i strategii komunikacyjnych

Program nasz zakłada, że w trakcie zajęć wszystkie sprawności będą rozwijane harmonijnie aby umożliwić uczniom sprawne komunikowanie się zarówno z rodzimymi użytkownikami języka ale także z innymi osobami posługującymi się językiem angielskim. Chcielibyśmy także aby uczeń nabył takich umiejętności, które pozwolą mu na korzystanie w życiu codziennym oraz w nauce z materiałów publikowanych w języku angielskim takich jak prasa, książki, radio, telewizja, Internet.

Na zajęciach językowych sprawności najczęściej są zintegrowane: uczymy np. rozumienia ze słuchu ale jako sprawności produkcyjne rozwijamy mówienie czy pisanie. Ta integracja jest szczególnie istotna, bo w komunikacji sprawności nie są izolowane.

Rozumienie ze słuchu	
B1	<p>Uczący się:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozumie dłuższe wypowiedzi i wykłady pod warunkiem, że temat jest mu znany oraz że wypowiedź jest jasna i sformułowana w standardowej odmianie języka, – rozumie główne wątki wiadomości telewizyjnych i programów (wywiadów, rozmów, wiadomości, komentarzy, dyskusji) na tematy, którymi się interesuje gdy wypowiedzi są stosunkowo powolne i wyraźnie sformułowane, – rozumie wypowiedzi, które są do niego kierowane chociaż czasem musi prosić o powtórzenie czy wyjaśnienie niektórych fragmentów, – potrafi nadażyć za ogólnym rozumieniem głównych tematów w dyskusji między rodzimymi użytkownikami języka, – potrafi zrozumieć proste instrukcje. <p>Potrafi w tych wypowiedziach:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazać najistotniejsze informacje, – znaleźć informacje dla niego ważne i interesujące, związane z zadaniem jakie ma do wykonania, – określić relacje jakie zachodzą pomiędzy poszczególnymi częściami wypowiedzi, – oddzielić myśli główne od drugorzędnych, – określić intencje, ton wypowiedzi i nastrój autora wypowiedzi, – określić styl wypowiedzi, – wyjaśnić znaczenie wyrazu poprzez jego użycie, wnioskować o znaczeniu z kontekstu.
Czytanie ze zrozumieniem	
B1	<p>Uczący się:</p> <ul style="list-style-type: none"> - czyta ze zrozumieniem różnego rodzaju teksty: informacyjne, listy, opowiadania, artykuły prasowe, fragmenty prozy literackiej przeznaczonej dla młodzieży, teksty popularnonaukowe, teksty z podręczników do przedmiotów ścisłych dla uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum, instrukcje pod warunkiem że teksty składają się głównie ze słów najczęściej występujących.

<p>Czytający potrafi czytać ze zrozumieniem, bez użycia słownika aby:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określić temat tekstu, jego główną myśl, oraz aby określić myśli główne poszczególnych części tekstu, - określić treść i wagę wiadomości (czytanie w celu orientacji), - znaleźć interesujące go informacje, potrzebne do wykonania zadania, - oddzielić fakty od opinii i intencji autora, - rozpoznać w tekście zastosowane struktury gramatyczne, - wyjaśnić znaczenie wyrazu poprzez jego użycie, - wnioskować o znaczeniu wyrazu z kontekstu.
--

Mówienie		
	interakcja	produkcja
B1	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - porozumiewać się w miarę spontanicznie, może prowadzić dość swobodne rozmowy z rodzimymi użytkownikami języka, - brać udział w dyskusjach na znane mu tematy, przedstawiając swoje zdanie i broniąc swoich poglądów; - potrafi wypowiadać się na takie tematy jak sztuka, film, muzyka. <p>W trakcie tych interakcji uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - włączyć się do rozmowy i ją podtrzymać, - uzyskać interesujące go informacje i wskazówki, - udzielić informacji i wskazówek, - wyrażać swoje potrzeby, prośby, żądania, - zareagować na wypowiedź innych i nawiązać do niej, - rozpocząć dyskusję, - zadawać pytania rozmówcom, - negocjować z rozmówcami, - przedstawić własną opinię i jeśli jej bronić, - skomentować opinię, - stosować odpowiednie struktury gramatyczno-leksykalne, - dokonywać autokorekty wadliwych wypowiedzi, - wyrażać uczucia takie jak zaskoczenie, szczęście, smutek zainteresowanie i obojętność, - stosować strategie ułatwiające mu komunikację takie jak np. parafraza, prośba o powtórzenie, mówienie wolniej, - potrafi stosować elementy komunikacji niewerbalnej takie jak wskazywanie, pokazywanie (np. w trakcie instruowania kogoś jak wykonać dane zadanie) czy nawiązywanie do czynności i zdarzeń, <p>Potrafi stosować paralingwistyczne środki wyrazu.</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dość płynnie budować wypowiedzi na tematy związane z dziedzinami, które go interesują lub na zadany temat, - wyjaśnić swój punkt widzenia w danej kwestii a także uargumentować swoją wypowiedź. <p>W trakcie takiej wypowiedzi uczący się potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaplanować prostą, spójną i klarowną wypowiedź, - właściwie podkreślić elementy dla niego szczególne istotne, - przedstawić opinie innych osób, - skomentować wybrane fakty i opinie, - opisać swoje przeżycia, emocje doświadczenia, - opisywać ludzi, zjawiska, czynności procesy, - zrelacjonować wydarzenie, - zilustrować swoje opinie przykładami, - stosować elementy komunikacji niewerbalnej takie jak wskazywanie, pokazywanie (np. w trakcie instruowania kogoś jak wykonać dane zadanie) czy nawiązywanie do czynności i zdarzeń. <p>Potrafi stosować paralingwistyczne środki wyrazu.</p>

Strategie	
	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przećwiczyć i wypróbować nowe określenia i wyrażenia aby uzyskać potwierdzenie zrozumienia komunikatu, - zbudować spójną wypowiedź i zawrzeć w niej najważniejsze myśli, - opisać coś o czym mówi, gdy nie zna danego słowa, - przekazać znaczenie słowa poprzez zastąpienie go innym podobnym, - zapytać czy użyta forma jest prawidłowa, - poprosić o powtórzenie, - zaplanować wypowiedź, - korzystać ze słownika, tekstów źródłowych, - dostosować wypowiedź do adresata.

Pisanie	
B1	<p>Uczący się:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi wypełniać różnego rodzaju formularze, pisać szczegółowe, zrozumiałe teksty takie jak list, opis, opowiadanie, sprawozdanie, notatkę, recenzję, tekst argumentacyjny. <p>Potrafi w tych formach wypowiedzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - respektować zasady redagowania odpowiedniej formy, - stosować odpowiednie środki językowe, - dostosować styl wypowiedzi od adresata (styl formalny i nieformalny).

Kompetencja socjolingwistyczna	
B1	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i potrafi odpowiednio zastosować najważniejsze zwroty grzecznościowe, - zna wyznaczniki relacji społecznych (różne formy powitania, różne formy zwracania się do interlokutorów), - zna konwencje grzecznościowe, - ma świadomość różnic między kulturami w zakresie obyczajów, tradycji, postaw, przekonań i wartości oraz potrafi znaleźć te różnice, - uczeń potrafi wyrażać i rozumieć szeroki zakres funkcji językowych, używając najczęstszych form ich wyrazu w neutralnym rejestrze wypowiedzi. ma świadomość najważniejszych konwencji grzecznościowych i potrafi zgodnie z nimi postępować, - ma świadomość i potrafi poszukiwać oznak wskazujących na najistotniejsze różnice między własną a obcą społecznością w zakresie obyczajów, tradycji, postaw, przekonań i wartości.

2.3.2 Zamierzone osiągnięcia w zakresie kompetencji interkulturowych

Szczególnie w kształceniu dwujęzycznym kompetencje kulturowe są niezmiernie istotne i są integralną częścią ogólnych założeń programowych. Uczeń w trakcie nauki w gimnazjum powinien poznawać różne aspekty kultury krajów anglojęzycznych. Nauczyciel powinien dbać o to aby proponowane przez niego tematy były interesujące dla uczniów i dostosowane do jego wieku. Takie materiały jak filmy, programy telewizyjne, reportaże, piosenki mogą być dobrym punktem wyjścia.

Uczący się powinien:

- umieć dostrzegać podobieństwa i różnice między własną kulturą i kulturą obszarów na których mieszkańcy posługują się językiem angielskim,
- umieć dostrzec, że wzorce kulturowe nie są uniwersalne,
- znać zwyczaje i życie codzienne mieszkańców tych krajów,
- mieć świadomość zróżnicowania kulturowego krajów anglojęzycznych,
- mieć świadomość istnienia w kulturach tematów tabu lub rytuałów,
- znać reguły grzecznościowe i zasady komunikacji w zależności od wieku, płci statusu,
- znać zagadnienia z zakresu historii i kultury krajów anglojęzycznych,
- znać aktualne zagadnienia społeczno-ekonomiczne związane z kulturą krajów anglojęzycznych
- mieć umiejętność analizy sytuacji komunikacyjnych pod względem mogących w nim wystąpić w nich problemów interkulturowych,
- rozpoznać stereotypy i je wytłumaczyć,
- umieć odróżnić zachowania jednostki od zachowań grupy,
- być tolerancyjny wobec innych postaw, zachowań wynikających z różnic kulturowych.

3. Treści nauczania

3.1 Tematyka

Zakres materiału tematycznego obejmuje podstawowe zagadnienia, z którymi uczeń gimnazjum spotyka się w codziennym życiu a także na lekcjach przedmiotów nauczanych w języku angielskim.

Proponowane przez nas bloki tematyczne mają charakter bardzo ogólny i powinny być dostosowane do możliwości i zainteresowań naszych uczniów.

Dane osobowe (opis zewnętrzny, charakter, preferencje).

Dom, mieszkanie, otoczenie (mała i duża architektura, moja szkoła, moje miasto).

Życie codzienne (rodzina, miłość, małżeństwo, zakładanie rodziny, rozwód, rodzicielstwo, adopcja; święta i uroczystości; konflikty i problemy klasa, społeczeństwo, godziny posiłków, manier przy stole).

Czas wolny, rozrywka (czytelnictwo, sport, moda, zainteresowania, kino teatr, koncerty, książki, ...).

Podróże (transport, różne formy podróżowania, rezerwacja miejsc noclegowych, interesujące miejsca do zwiedzania).

Stosunki międzyludzkie (uczucia, emocje, relacje społeczne).

Zdrowie i higiena (u lekarza, zdrowe żywienie, zdrowy styl życia) .

Edukacja (szkoła, porównanie systemów szkolnych, przedmioty szkolne, relację między uczniami, problemy szkolne).

Zakupy (moda, wyprzedaże, domowy budżet, kieszonkowe).

Żywność i napoje (posiłki, szkolna stołówka, specjalności regionalne).

Usługi (zawody, grupy zawodowe).

Miejsca (zabytki, miejsca atrakcyjne turystycznie).

Język (różne rejestry językowe, język specjalistyczny, język smsów, różnice językowe w krajach anglojęzycznych).

Pogoda (prognoza pogody, anomalia pogodowe, ocieplenie klimatu, klimat)

Świat przyrody (fauna i flora, ekologia).

Technologie informacyjne i komunikacyjne (poszukiwanie informacji, komunikacja poprzez komunikatory, e-mail, fora dyskusyjne).

Cywilizacja krajów anglojęzycznych (elementy historii, aktualności polityczne i społeczne, system opieki zdrowotnej, sztuka, kino teatr, media).

Tematy specjalistyczne związane z nauczonymi przedmiotami.

W jaki sposób korzystać z proponowanych zagadnień?

W całym trzyletnim cyklu nauczania w gimnazjum, wskazane jest aby poszczególne zagadnienia tematyczne pojawiły się kilkakrotnie aby ułatwić uczącym się zapamiętanie oraz aby umożliwić im poszerzanie słownictwa z danego zakresu.

Tematyka, którą przedstawiamy powinna być realizowana w pierwszej kolejności od zagadnień bezpośrednio związanych z uczniem i jego otoczeniem, czyli dla niego najbardziej zrozumiałych, do szerszych dotyczących np. zakresu tematycznego bardziej abstrakcyjnego, związanego na przykład z treściami nauczanych w języku angielskim przedmiotów.

Nauczyciel powinien dokonać uszczegółowienia tematyki zajęć, biorąc pod uwagę poziom językowy na którym znajdują się uczniowie, ich zainteresowania a także powinien starać się zainteresować ich bieżącą problematyką współczesnego świata, o której jest w mowa w prasie, radiu czy telewizji.

Proponowane zagadnienia tematyczne nie powinny być traktowane jako osobne partie materiału. Należy pokazać uczniowi, iż jeden dział tematyczny może wchodzić w korelację z innym i tak np. realizując tematykę *Dom* można połączyć go z zagadnień tematu *Rodzina*.

Warto również wykorzystać odpowiednie sytuacje czy też wydarzenia z życia klasy. Myślmy tu np. o wymianie międzyszkolnej, która może stać się świetnym pretekstem do wprowadzania podstawowych wyrażen związanych z tematyką *Podróży*. Wszystkie takie wydarzenia nauczyciel powinien brać pod uwagę w momencie przygotowywania rozkładu materiału.

3.2 Zakres materiału gramatycznego

Podany zakres materiału obejmuje trzyletni cykl nauczania w gimnazjum. Nie wprowadzamy podziału na zakres materiału przewidziany na poszczególne klasy czy też semestry z dwóch powodów. Po pierwsze w liczba godzin przewidzianych jaka jest do dyspozycji w bloku dwujęzycznym nie we wszystkich ośrodkach jest taka sama, po drugie każdy nauczyciel przygotowuje uczniów do egzaminu końcowego po klasie trzeciej, który obejmuje wymienione zagadnienia gramatyczne

stanowiące wytyczne dla każdego nauczyciela do jakiego poziomu poprawności gramatycznej powinien on doprowadzić swoich uczniów.

Przedimek:

- określony (the)
- nieokreślony (a, an)
- opuszczanie rodzajnika,

Zaimek:

- zaimek wskazujący,
- zaimek dzierżawczy
- zaimki nieokreślone,
- zaimki dopełnieniowe,
- zaimki względne,
- zaimki zwrotne,
- zaimki osobowe.

Liczebnik:

- liczebniki główne,
- liczebniki porządkowe,
- wyrażenia ilościowe,

Rzeczownik:

- liczba rzeczownika.
- rzeczowniki policzalne
- rzeczowniki niepoliczalne

Przymiotnik

- stopniowanie regularne i nieregularne przymiotnika,
- miejsce przymiotnika w zdaniu,
- przymiotnik w funkcji przysłówka.

Przysłówek:

- sposobu,
- ilości,
- miejsca,
- czasu,
- tworzenie przysłówka,
- stopniowanie regularne i nieregularne przysłówek,
- miejsce przysłówka w zdaniu.

Czasownik:

- formy czasowników I II III,
- posiłkowych,
- strona czynna i bierna czasownika,
- present simple

- present continuous
- simple past
- past continuous
- present perfect
- present perfect continuous
- future simple
- future continuous
- future perfect
- future perfect continuous
- be going to
- past perfect
- past perfect continuous
- modal verbs (present, perfect)
- imperative
- infinitives

Zdanie:

- szyk wyrazów w zdaniu,
- zdanie oznajmujące,
- zdanie rozkazujące,
- zdanie pytające,
- zdanie wykrzyknikowe,
- zdanie złożone,
- mowa zależna oraz następstwo czasów,
- zdania współrzędnie złożone,
- zdania podrzędnie -złożone względne,
- conditionals (zdania warunkowe)

Użycie podstawowych konektorów logicznych (*linking words*) takich jak:

Wstęp: *First of all, To start with, In the beginning,*

Dodanie informacji: *Moreover, Furthermore, Secondly, Also, What is more, Eventually*

Przeciwstawienie: *On the other hand, However, But, Whereas, Nevertheless,*

Zakończenie: *To sum up, Finally, In conclusion, All in all*

3.3 Przykładowe warianty możliwych do zrealizowania treści nauczania

POZIOM A

Tematyka	Sprawności językowe	Funkcje językowe	Gramatyka	Słownictwo struktury leksykalne
<p>PODRÓŻE: Sprzęt wakacyjny Środki lokomocji</p> <p>Biuro podróży Rezerwacja kupowanie biletu</p> <p>Zwiedzanie Plan miasta</p> <p>Na dworcu kolejowym</p> <p>Wspomnienia z wakacji</p>	<p>Rozumienie ze słuchu Słuchanie dialogu w biurze turystycznym celem uzyskania konkretnych informacji.</p> <p>Rozumienie tekstu pisanego Analiza dokumentu autentycznego np. reklama biura podróży w celu uzyskania szczegółowych informacji, oraz identyfikacji nadawcy i odbiorcy.</p> <p>Wypowiedź ustna Układanie dialogów na stacji kolejowej przy zakupie biletu lub uzyskaniu informacji.</p> <p>Wypowiedź pisemna Zredagowanie krótkiej formy użytkowej np. listu lub kartki pocztowej z wakacji.</p>	<p>Zapytać, poinformować o planowanej podróży i wybranych środkach lokomocji.</p> <p>Uzyskać informacje na temat planowanej podróży.</p> <p>Uzyskać informacje na dworcu kolejowym, kupić bilet na pociąg.</p> <p>Zapytać, zareagować na pytanie o drogę.</p>	<p>Użycie trybu rozkazującego</p> <p>Użycie przyimków</p> <p>Wyrażenia lokalizacji</p>	<p>Nazwy geograficzne krajów i ich mieszkańcy</p> <p>Kierunki</p> <p>Słownictwo związane z wakacjami</p>

POZIOM B

Tematyka	Sprawności językowe	Funkcje językowe	Gramatyka	Słownictwo struktury leksykalne
<p>PODRÓŻE:</p> <p>Elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych</p> <p>Jak podróżują Brytyjczycy i Polacy</p> <p>Różne sposoby podróżowania praca za granicą praca na wakacjach</p> <p>Opowieści podróżnicze</p>	<p>Rozumienie ze słuchu Słuchanie audycji radiowej na temat podróżowania Brytyjczyków w celu rozpoznania podstawowych rejestrów języka: -potoczny, -standardowy.</p> <p>Rozumienie tekstu pisanego Analiza fragmentu tekstu literackiego. Określanie typu tekstów. Podstawowe figury stylistyczne.</p> <p>Wypowiedź ustna Porównywanie oraz wyrażanie opinii na temat różnych</p>	<p>Zrozumieć prosty dokument zawierający elementy cywilizacyjne i porównać go z rzeczywistością polską.</p> <p>Przekazać swoją opinię, wyrazić zgodę lub sprzeciw w krótkiej dyskusji.</p> <p>Zrozumieć prosty tekst narracyjny.</p>	<p>Zdania złożone</p> <p>Wyrażenia porównywania</p> <p>Użycie czasów przeszłych</p>	<p>Przymiotniki opisujące uczucia i zachowania</p> <p>Praca i jej rodzaje</p>

	sposobów podróżowania. Wypowiedź pisemna Redagowanie tekstu argumentacyjnego.			
--	--	--	--	--

POZIOM A

Tematyka	Sprawności językowe	Funkcje językowe	Gramatyka	Słownictwo struktury leksykalne
DOM Rodzaje domów, opis domu, pokoi oraz sprzętu domowego Poszukiwanie i wynajmowanie mieszkania Biuro nieruchomości Obowiązki domowe Dom/pokój moich Marzeń	Rozumienie ze słuchu Dialogi w agencji nieruchomości w celu uzyskania konkretnych informacji. Rozumnie tekstu pisanego Czytanie tekstu w celu zrozumienia ogólnego i uzyskania konkretnych informacji na temat obowiązków domowych. Wypowiedź ustna Opowiadanie o swoim pokoju o jego zaletach i wadach. Wypowiedź pisemna Opisywanie pokoju swoich marzeń z wykorzystaniem przymiotników kształtu i formy.	Opisać swój pokój, dom, otoczenie. Powiedzieć jakie czynności woli wykonywać i dlaczego. Zrozumieć treść ogłoszenia. Zrozumieć opis mieszkania. Napisać ogłoszenie. Wyrazić swój punkt widzenia i jego obronę/ opisać dom / pokój.	Rodzajnik określony/ nieokreślony Liczebniki liczba mnoga rzeczowników Użycie przymiotnika dzierżawczego	Dom Pokój Przymiotniki kształtu/ formy Obowiązki domowe wykonywane w domu

POZIOM B

Tematyka	Sprawności językowe	Funkcje językowe	Gramatyka	Słownictwo struktury leksykalne
DOM Wybór swojego miejsca zamieszkania Zalety i wady mieszkania na wsi, w mieście, w bloku, w domu Dom w Wielkiej Brytanii i w Polsce, jego znaczenia dla współczesnego człowieka Rola właściciela i lokatora mieszkania	Rozumienie ze słuchu Rozpoznawanie uczuć mówiącego na podstawie wywiadu dotyczącego wyboru miejsca swojego zamieszkania. Rozumnie tekstu pisanego Rozpoznawanie istotnych informacji w poszczególnych częściach tekstu na temat wad i zalet mieszkania w mieście.	Zrozumieć prosty dokument zawierający elementy cywilizacyjne i porównać go z rzeczywistością polską. Wyrazić opinię i zapytać kogoś o zdanie. Napisać tekst argumentacyjny broniąc swoje stanowisko.	Użycie zaimka dzierżawczego i wskazującego Conditionals, wyrażanie pragnień, życzeń	Słownictwo wieś / miasto Przymiotniki wyrażające stany emocjonalne Czasowniki związane z zakupem i wynajmem mieszkania

	<p><u>Wypowiedź ustna</u> Ćwiczenie zdolności negocjacyjnych w dialogach mających na celu przekonanie o wyborze mieszkania na wsi lub w mieście, w bloku lub w domku jednorodzinym.</p> <p><u>Wypowiedz pisemna</u> Reagowanie artykułu prasowego na temat roli domu dla współczesnego człowieka w Polsce .</p>			
--	---	--	--	--

POZIOM A

Tematyka	Sprawności językowe	Funkcje językowe	Gramatyka	Słownictwo struktury leksykalne
<p><u>JEDZENIE</u> Posiłki, potrawy, napoje jedzenie i picie w domu, w restauracji, kawiarni</p> <p>Artykuły spożywcze</p> <p>Lista zakupów</p> <p>Owoce i warzywa</p> <p>W sklepie spożywczym</p> <p>W domu towarowym</p> <p>Przepis kulinarny</p>	<p><u>Rozumienie ze słuchu</u> Poszukiwanie określonych informacji oraz rozpoznawanie sytuacji komunikacyjnej w dialogach w restauracji, kawiarni, sklepie.</p> <p><u>Rozumienie tekstu pisanego</u> Analiza dokumentu autentycznego, przepis kulinarny w celu uzyskania konkretnych informacji.</p> <p><u>Wypowiedź ustna</u> Dialogi w parach w sklepie, restauracji zamawianie, uzyskiwanie informacji.</p> <p><u>Wypowiedź pisemna</u> Układanie przepisu kulinarnego.</p>	<p>Poprosić o coś do jedzenia / picia i zaproponować coś komuś do jedzenia / picia .</p> <p>Wybrać dania z karty potrawy i zamówić je, zapytać o cenę i powiedzieć, ile co kosztuje.</p> <p>Poprosić w sklepie o produkty spożywcze zapytać o cenę, porównać ceny, rozumieć podstawowe informacje w wysłuchanym dokumencie.</p> <p>Stawiać pytania o upodobania dotyczące jedzenia i picia oraz opisać nawyki żywieniowe.</p>	<p>Wyrażenia ilościowe</p> <p>Czasowniki związane z przygotowaniem i spożywaniem posiłku</p> <p>Zdanie przeczące</p> <p>Użycie trybu rozkazującego</p>	<p>Słownictwo związane z jedzeniem</p> <p>Wyrażenia ilości</p>

POZIOM B

Tematyka	Sprawności językowe	Funkcje językowe	Gramatyka	Słownictwo struktury leksykalne
<p>JEDZENIE Kuchnie różnych krajów świata</p> <p>Problemy współczesnego świata związane z wyżywieniem ludzi zdrowa żywność, żywność genetycznie modyfikowana GMF (genetically modified food) wegetarianie</p> <p>Bieda, głód i ubóstwo – plagi współczesnego świata</p> <p>Problemy związane z otyłością (bulimia, anoreksja, zdrowe odżywianie się, produkty <i>organic</i>)</p>	<p>Rozumienie ze słuchu Określanie zamiaru autora dokumentu radiowego na temat problemów krajów trzeciego świata.</p> <p>Rozumienie tekstu pisanego Praca nad artykułem na temat otyłości w celu wyróżniania informacji w nieskomplikowanym tekście z gazety oraz określania zamiaru autora tekstu.</p> <p>Wypowiedź ustna Dyskusja w grupach na temat zdrowej żywności.</p> <p>Wypowiedź pisemna Rozprawka</p>	<p>Zrozumieć prosty dokument zawierający elementy cywilizacyjne i porównać go z rzeczywistością polską.</p> <p>Rozumieć podstawowe informacje w wysłuchanym dokumencie.</p> <p>Wyróżnić informacje znaczące w nieskomplikowanym tekście z gazety dotyczącym znanego uczniowi tematu.</p> <p>Umiejętność formułowania, uzasadniania i obrony własnych opinii.</p>	<p>Wyrażenia ilości</p> <p>Przymiotniki Przedimek nieokreślony Rzeczowniki policzalne i niepoliczalne</p> <p>Wyrażenia nakazu, zakazu, przyzwolenia</p>	<p>Związki frazeologiczne związane z jedzeniem</p> <p>Nazwy geograficzne krajów trzeciego świata</p> <p>Zdrowie</p>

4. Realizacja programu

4.1 Założenia metodyczne

Cele ogólne nauczania języków obcych pokrywają się z celami ogólnymi nauczania, ale dzięki istotnej roli języka obcego w dzisiejszym świecie nabierają innego wymiaru, zwłaszcza jego funkcji komunikacyjnej.

Celem podstawowym staje się opanowanie żywego języka, umożliwiającego komunikację międzyludzką.

Jak należy rozumieć określenie „opanować język obcy”?

Opanować język obcy w celu komunikacji to znaczy osiąść umiejętności płynnego i poprawnego posługiwania się językiem w mowie i w piśmie.

Dla zapewnienia realizacji ogólnych celów nauczania w zakresie ustnych i pisemnych sprawności receptywnych, interakcyjnych i produktywnych nauczyciel powinien stworzyć uczniom warunki do motywacji do nauki języków obcych.

Chcąc sprostać temu zadaniu nauczyciel powinien dysponować szerokim wachlarzem środków aby zdynamizować statyczne struktury językowe i zachęcić ucznia do ich używania jak również do używania rozszerzonego słownictwa w stosunkowo płynnej komunikacji.

Jest wiele obszarów działalności nauczyciela, które mogą mu pomóc w jego pracy. Jednym z obszarów to współpraca: nauczyciel-rodzic. Nie można mówić

o nauczaniu, wychowaniu, rozwijaniu zdolności uczniów bez uwzględnienia współpracy z rodzicami. Najlepszy nauczyciel bez wsparcia ze strony rodziców nie jest w stanie osiągnąć zbyt wiele. Praca z rodzicami powinna przebiegać równoległe do pracy z uczniami.

Innym ważnym obszarem, o którym należy wspomnieć, to obszar kształcenia wielopoziomowego i zróżnicowanego. w tym obszarze nauczyciel pełni rolę koordynatora: uczniowie pracują w małych grupach, pracujących niezależnie od pozostałych. Grupy jednorodne tworzą uczniowie o zbliżonym poziomie wiedzy i podobnych kompetencjach. Nauczyciel może zróżnicować zadania pod względem trudności. Grupy zróżnicowane tworzą uczniowie o zróżnicowanych uzdolnieniach i wiadomościach. Pozwala to na wykorzystanie potencjału zdolnych uczniów oraz pełnienia przez nich funkcji liderów, prezenterów, organizujących pracę całej grupy.

Współczesna szkoła musi wychodzić naprzeciw wszystkim uczniom, podejmować takie działania, które pozwolą im rozwijać i pielęgnować uzdolnienia i talenty.

4.1.1 Formy pracy

Uczniowie w klasie dwujęzycznej gimnazjum posiadają dużą motywację do nauki języka angielskiego. Bardzo często dokonują oni świadomego wyboru, nauki języka angielskiego w wymiarze poszerzonym tj. średnio 6 godzin tygodniowo przez okres 3 lat nauki w gimnazjum. Wszystko to sprawia, iż wymagana jest od nauczyciela szczególna sprawność metodyczna, która polega przede wszystkim na stosowaniu różnorodnych form pracy pomagających uczyć efektywnie, zrealizować obszerny program nauczania, urozmaicić lekcje, zainteresować uczniów o różnych potrzebach i stylach uczenia się oraz jeszcze lepiej wykorzystać potencjał drzemający w uczniach.

Należy zwrócić również uwagę, iż dana forma pracy powinna być dostosowana do rodzaju zadania oraz celów jakie nauczyciel sobie stawia przed przystąpieniem do realizacji zadania.

Przykładowe formy pracy:

- praca w grupach kilkusobowych na lekcji,
- praca w parach w czasie trwania lekcji,
- praca samodzielna każdego ucznia na lekcji
- praca nauczyciela z całą grupą,
- samodzielna praca ucznia w domu: zadania domowe, przygotowanie projektu z wykorzystaniem technik multimedialnych oraz poszukiwanie nowych materiałów uzupełniających,
- praca w grupach poza zajęciami szkolnymi nad projektem w ramach wymian szkolnych, imprez anglojęzycznych wkomponowanych w program nauczania gimnazjum.

4.1.2 Indywidualizacja nauczania

Dobierając poszczególne formy pracy, należy również pamiętać, że w klasie mamy grupę młodych ludzi, którzy mają mniej lub bardziej rozwinięte umiejętności uczenia

się, którzy będą mieli odmienne style uczenia się. Nasi uczniowie różnią się od siebie na wielu płaszczyznach (Przesmycki s.10):

- poznawczej - bo różnią się od siebie poziomem wiedzy i umiejętności, bogatsze lub uboższe są ich procesy psychiczne, są na innym etapie rozwoju poznawczego, mają różne wyobrażenia dotyczące otaczającego ich świata, sposoby myślenia i strategię uczenia się,
- społeczno-kulturowej - gdyż mają inne systemy wartości, inne przekonania i religie, inna jest historia każdej rodziny oraz jej bagaż kulturowy,
- psychologicznej – inny jest ich profil inteligencji, mają odmienne doświadczenia życiowe, różną motywację, różnią się od siebie uwaga, kreatywność, chęć odkrywania i co innego sprawia im przyjemność.

Pedagogika różnic indywidualnych (*pédagogie différenciée*), rozwinęła się we krajach francuskojęzycznych (Francja, Szwajcaria, Belgia) w latach osiemdziesiątych i miała swoich gorących zwolenników i propagatorów w osobach Antoine de la Granderie, Luisa Legrand, Philippe Meirieu oraz Philippe Perrenaud. w wielu swoich pracach podkreślają oni konieczność dostosowania nauczania do rzeczywistych potrzeb i możliwości ucznia. Hasłem przewodnim tej koncepcji jest „nie uczyć wszystkich tego samego, w tym samym czasie i w ten sam sposób”. Oczywiście nie oznacza to, że jest to manifest wzywający do powrotu nauczania indywidualnego tylko wybranych uczniów. Koncepcje te wskazują na konieczność brania pod uwagę w praktyce szkolnej tego co jest i istnieje: różnorodności jaka jest w klasie szkolnej.

Wielu jest takich nauczycieli, którzy chcieliby spróbować wdrożyć ten model nauczania. Trzeba rozpocząć ten proces, tak jak to sugerował Meirieu i jak to realizuje w pilotażowych badaniach grupa badaczy z *Harvard Educational School* pod kierunkiem H. Gardnera od zdiagnozowania potrzeb, możliwości grupy uczniów, z którą pracujemy. Często ten proces zaczyna się zanim zaczniemy pracę z uczniami np. analizujemy wypełnione przez dzieci w szkole podstawowej Portfolio Językowe, będziemy analizowali testy językowe jakie zaproponujemy dzieciom na pierwszym spotkaniu czy kwestionariusze dotyczące ich strategii uczenia się czy profilu inteligencji. Pozwoli to nam na lepsze poznanie uczniów lepszą ocenę uczniów, ich preferencji, strategii uczenia się, zainteresowań czy określenie ich profilu inteligencji i lepsze dobranie materiałów dydaktycznych oraz strategii nauczania.

Myśląc o profilu inteligencji Gardnera i proponując takie podejście na lekcjach zachęcamy do indywidualnego traktowania ucznia i dostrzegania w nim nie tylko jego potencjału matematyczno-logicznego i językowego ale też doceniania innych jego talentów takich jak talent muzyczny, talent do komunikowania się z innymi czy talent do sportu czy tańca. w poniższej tabeli znajduje się kilka propozycji ćwiczeń rozwijających inteligencję naszych uczniów:

Inteligencja	Charakterystyka	Ćwiczenia językowe
Inteligencja językowa	Związana z przetwarzaniem informacji językowych w zakresie: fonologii, gramatyki, semantyki oraz pragmatyki danego języka. Uczniowie posiadający dobrze rozwiniętą inteligencję językową mają łatwość wypowiedzi, bogate słownictwo, sprawnie posługują się językiem i są na niego wrażliwe.	<p>Zabawy i gry językowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Agrafka czyli mówimy słowo a następna osoba tworzy słowo zaczynające się na ostatnią literę zaproponowanego przez słowa i tak dalej kolejne osoby, – Napisz najdłuższe zdanie, które składać się będzie ze słów zaczynających się na tę samą literę. Nauczyciel może tę literę podać lub może ona zostać wylosowana, – Zgadnij to słowo. Dzielimy klasę na grupy 3 osobowe. 2 osoby siedzą plecami do tablicy a trzecia osoba z grupy siedzi przed nimi, twarzą do tablicy. Nauczyciel pisze na tablicy słowo (np. jedno z nowych słów które wprowadzał na lekcji) uczniowie siedzący twarzą do tablicy mają za zadanie wyjaśnić to słowo pozostałym członkom grupy aby oni zgadli jakie słowo zostało podane przez nauczyciela, – Inne propozycje: <ul style="list-style-type: none"> • przeczytać tekst np. fragment dziennika, przepis kulinarny, instrukcję, krótki tekst, znaleźć w nim informacje; • obejrzeć program dotyczący kultury angielskiego obszaru językowego; • Scrabble, krzyżówki <p>(http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/quizzes/)</p>
Inteligencja muzyczna	Pozwala na rozumienie oraz tworzenie przekazu muzycznego, wpływa na poziom wrażliwości jednostki na dźwięk. Osoby dysponujące tą inteligencją są uzdolnione muzycznie, wrażliwe na struktury rytmiczne i dźwiękowe muzyki ale także np. języka.	<p>Ćwiczenia językowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powiedzieć wiersz, – znaleźć w tekście, wypowiedzi słowa podobnie brzmiące, mające ten sam fonem, – wysłuchać „Clap your hands”, odnaleźć instrumenty i je nazwać, – przeczytać na głos wcześniej przygotowany fragment tekstu np. z literatury młodzieżowej czy wiersz, – wysłuchać piosenki i napisać jej tekst – ćwiczenie ortograficzne, – wyklaskać rytm piosenki anglojęzycznej, rytm zdania, – znać podstawowe terminy muzyczne po angielsku, – ułożyć do znanej piosenki nowe słowa.
Inteligencja matematyczno-logiczna	Jest związana z umiejętnościami rozumienia i wykorzystywania abstrakcyjnych relacji. Osoby u których szczególnie się ona rozwinęła mają łatwość w wykonywaniu zadań abstrakcyjnych oraz potrafią sprawnie klasyfikować przedmioty i informacje.	<p>Ćwiczenia językowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uporządkować tekst (rozsypanka zdaniowa, wyrazowa), – zinterpretować wykres np. Jakich języków uczą się polscy gimnazjaliści, Który język jest najbardziej popularny, Jaki procent uczniów gimnazjum uczy się języka angielskiego lub przeanalizować rozwój motyla, – wykonać zadanie według instrukcji np. orgiami, – przeczytać tekst i ułożyć do niego w kolejności obrazki, – przygotować grę planszową w której gracze musieliby przeczytać i wykonać instrukcje, – znaleźć w tekście odpowiednie do zadania informacje i je uporządkować według podanego klucza np. znaleźć w tekście opisującym wydarzenie

		<p>przed kilku dni znaleźć wszystkie czasowniki, podkreślić je i je posegregować w 2 grupy,</p> <ul style="list-style-type: none"> - przeczytać zaszyfrowany tekst, - napisać instrukcję np. jak założyć maskę do nurkowania, przygotować do tego prezentację multimedialną.
Inteligencja przestrzenna	<p>Umożliwia dobre postrzeganie wzrokowe oraz transformowanie informacji, które docierają do nas poprzez ten zmysł. Uczniowie preferujący tę inteligencję mają zdolność tworzenia mentalnych obrazów trójwymiarowych oraz manipulowania nimi.</p>	<p>Ćwiczenia językowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisać dzieło sztuki, - według instrukcji narysować plan np. mieszkania czy drogi do szkoły, - zilustrować zdjęciami reportaż, - przygotować prezentację multimedialną na zadany temat, - wyjaśnić temat lekcji na podstawie ilustracji/ zdjęcia, - zrobić kolaż na temat dotyczący problemów naukowych, które uczniowie poznają na innych lekcjach, - przygotować afisz ilustrujący regułę gramatyczną lub ortograficzną, - gra w kalambury, - wizualizacje, - realizacja krótkiego filmu według przygotowanego scenariusza.
Inteligencja kinestetyczna	<p>Pozwala na sprawne wykorzystanie swojego ciała do wyrażenia emocji, do rozwiązywania wybranych problemów. Uczniowie sprawnie posługujące się tą inteligencją z łatwością i precyzją wykonują prace manualne oraz dobrze kontrolują motorykę swojego ciała.</p>	<p>Ćwiczenia językowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zilustrować gestem słowo, wyrażenie. - zajęcia teatralne, drama: zagrać przedstawić ruchem: emocje, uczucia, nowopoznane słowo, zdanie (praca w grupie), lub to czego uczą się uczniowie. - pokazać uczniom różne tańce regionalne i jednego z nich ich nauczyć, - poznać w jaki sposób w anglojęzycznym obszarze językowym przekazuje się informacje niewerbalnie i nauczyć się ich, - zagrać w grę ruchową (przeczytać do niej instrukcję).
Inteligencja intrapersonalna	<p>Jest związana z samoświadomością. Pozwala na refleksję nad własnym zachowaniem, możliwościami, uczeniem się, motywacją oraz emocjami. Uczniowie, którzy mają ją dobrze rozwiniętą skuteczniej używają strategii uczenia się</p>	<p>Ćwiczenia językowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - napisać swoją krótką autobiografię, - przeczytać czyjaś autobiografię, - wyobrazić sobie, że jest się postacią historyczną, jakąś sławą – opowiedzieć cos o sobie, - opowiedzieć (ustnie lub pisemnie) o swoich preferencjach, gustach, zainteresowaniach, - napisać o sobie krótki tekst, - przygotować analizę swoich strategii uczenia się, - prowadzić Portfolio Językowe, - prowadzić swojego bloga dotyczącego nauki języka angielskiego i swoich postępów.
Inteligencja interpersonalna	<p>Związana jest z umiejętnościami komunikowania się z innymi. Osoby sprawnie posługujące się tą inteligencją łatwo wchodzi w interakcje z innymi oraz posiadają umiejętności pracy w zespole.</p>	<p>Ćwiczenia językowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać i nazwać uczucia – praca w parach, - wspólnie budować opowiadanie – każda osoba w grupie dokłada swoje zdanie, - wysłuchać tego co ktoś powiedział i powiedzieć to własnymi słowami (parafraza), - przeczytać tekst i wyobrazić sobie że byłoby się na miejscu bohatera tekstu, - przygotować wywiad ze znaną postacią historyczną. - zabawa <i>Co by było gdyby.....</i>,

		<ul style="list-style-type: none"> – realizowanie projektu w grupach, – przygotować wspólnie doświadczenie chemiczne, fizyczne,
Inteligencja przyrodnicza	Charakteryzuje osoby szczególnie wrażliwe na otaczające środowisko. To osoby, które mają łatwość w klasyfikowaniu przedmiotów według kategorii. Uczniowie, którzy mają dobrze rozwiniętą tę inteligencję interesują się przyrodą i lubią zwierzęta.	<p>Ćwiczenia językowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prowadzić dziennik obserwacji np. swojego psa czy kota lub rośliny, – opowiedzieć o wpływie pór roku na swoje samopoczucie, – czytać, słuchać tekstów dotyczących natury, ekologii, – opisać swoje ulubione zwierzę, – przygotować wizytę w ogrodzie botanicznym lub ogrodzie zoologicznym, – poukładać słownictwo w grupy tematyczne, pogrupować 9 słów w 3 grupy synonimów.

4.1.3 Autonomia

Uczeń autonomiczny powinien przede wszystkim wykazywać chęć do samodzielnej pracy, wierzyć w swoje siły i możliwości, umieć określać własne cele uczenia się, być świadomym zalet, jakie wynikają z takiego sposobu uczenia się. Powinien umieć ocenić efektywność stosowanych strategii w odniesieniu do własnych potrzeb i preferencji.

Jaki powinien być uczeń autonomiczny i co powinien umieć?

Uczniem autonomicznym jest uczeń, który umie:

- pracować samodzielnie,
- powtarzać materiał z własnej woli, bez przypominania ze strony nauczyciela/opiekuna,
- zorganizować własną pracę,
- poprosić o pomoc, kiedy jej potrzebuje,
- słuchać innych,
- znaleźć potrzebne informacje,
- zastosować znane mu strategie,
- analizować własną pracę, własne trudności i sukcesy,
- sformułować własne cele.

Podstawowym zadaniem nauczyciela jest rozpoznanie predyspozycji ucznia. Swoją opinię nauczyciel powinien wyrobić sobie na podstawie obserwacji zachowania i odczuwania ucznia: każdy bowiem daną sytuację widzi inaczej, odmiennie ją przeżywa, słyszy i zapamiętuje odmiennie dźwięki i słowa.

Kilka „narzędzi”, które mogą pomóc w uczeniu autonomii.

„Lesson journal”

Dzienniczek ten pozwoli uczniowi planować wszystkie zadania, które powinien wykonać w trakcie nauki. Dzięki niemu uczeń może zorientować się jak szybko posuwa się w swojej pracy, może zanalizować swoje podejście do pracy i wyeliminować napotykaną trudności. Robienie systematycznych notatek w „*lesson journal*” z pewnością przyczyni się do osiągnięcia autonomii. Dla nauczyciela jest on również cenną pomocą w analizowaniu postępów ucznia, poznaniu jego stylu i rytmu pracy. Można zachęcić do prowadzenia swojego dziennika w sieci.

Kontrakt

Jest to dokument, który określa wyraźnie swoje prawa i obowiązki ucznia i nauczyciela, których będą przestrzegać w trakcie procesu nauczania. Dokument ten wspólnie zredagowany staje się „kartą obywatelskiego zachowania” w szkole. Aby stać się uczniem autonomicznym trzeba przyjąć pewien kodeks postępowania. I dokument ten w postaci kontraktu to ułatwia. Ma on jeszcze jedną zaletę: uczniowie dokładnie zdają sobie sprawę za co będą chwaleni a za co ganieni.

Praca w grupach

Praca w małych grupach na lekcjach języka obcego stanowi wyzwanie zarówno dla uczniów, jak i dla nauczyciela, który musi równocześnie monitorować sytuację na lekcji i sprawiedliwie oceniać. Dlatego warto sięgnąć po metodę rzadko stosowaną na lekcjach w polskich szkołach, a polegającą na wybraniu spośród grupy uczniów „posłannika”. Jego rola polega na informowaniu nauczyciela o przebiegu realizowania zadania. Ma on również możliwość postawienia określonej liczby pytań, na przykład trzech, dotyczących ćwiczenia i zanotowania odpowiedzi, które musi przekazać kolegom z grupy. Na posłannika najczęściej wybierany jest uczeń niezbyt chętnie biorący aktywny udział w zajęciach, gdyż zmusza to wszystkich członków grupy do porozumiewania się.

Jak wspierać autonomię uczniów?

Nauczyciel pracujący w szkole powinien przede wszystkim być zainteresowany poznaniem i rozwijaniem uzdolnień swoich uczniów. Jego działania wymagają szczególnej pieczołowitości, drobiazgowości, przemyślenia i zaplanowania długofalowych poczynań dydaktyczno-wychowawczych.

Nauczyciel powinien:

- rozszerzać horyzonty myślowe ucznia,
- wskazywać drogę dodatkowych źródeł wiedzy,
- zachęcać ucznia do poszukiwań,
- stwarzać okazję do prezentacji osiągnięć,
- rozwijać twórcze myślenie,
- różnicować materiał pod względem treści, stopnia trudności, zainteresowań,
- stosować aktywne metody,
- nauczyć robić notatki,
- nastawić ucznia na osiągnięcie sukcesu,
- nagradzać, chwalić.

Wszelkie działania mają na celu rozwinięcie umiejętności autonomicznego uczenia się w oparciu o indywidualną strategię poznawania, przetwarzania, zapamiętywania i używania informacji językowych.

4.1.4 Strategie uczenia się

Pod pojęciem strategii uczenia się należy rozumieć szereg następujących po sobie operacji składających się z różnych technik uczenia się wzmacniających synergetycznie ten proces.

Strategie uczenia się związane są z typem ucznia, stylem poznania i uczenia się, a także z materiałem nauczania, który powinien zostać opanowany. Strategie uczenia się są więc zorientowane na dłuższy proces opanowania języka.

Indywidualizacja procesu uczenia się pozwala uczniom na wybór efektywnych dla nich strategii opanowania języka obcego. Autorzy podręczników i nauczyciele zaczynają indywidualizować nauczanie, próbując dostosować sposób prezentacji materiału do różnorodnych stylów uczenia się uczniów, to znaczy do ich własnych działań, które na celu mają ułatwić im przyswajanie wiedzy, zmagazynowanie jej, a następnie praktyczne wykorzystanie.

Proponujemy wykorzystanie w pracy z uczniem najczęściej stosowanych strategii uczenia się.

Strategie bezpośrednie pamięciowe:

- tworzenie skojarzeń myślowych,
- używanie obrazu i dźwięku,
- utrwalanie materiału,
- zapamiętywanie materiału przez działanie.

Strategie bezpośrednie kognitywne:

- ćwiczenie,
- otrzymywanie i przesyłanie informacji,
- analizowanie danych językowych,
- organizowanie wiedzy.

Strategie bezpośrednie kompensacyjne:

- inteligentne zgadywanie,
- współodczuwanie,
- pokonywanie ograniczeń w mówieniu i pisaniu.

Strategie pośrednie metakognitywne:

- centralizacja procesu uczenia się,
- planowanie uczenia się,
- ewaluacja efektów uczenia się.

Strategie pośrednie emocjonalne:

- obniżanie napięcia,
- strategie pośrednie społeczne,
- zadawanie pytań,
- współpraca z innym.

Jednym z najważniejszych zadań nauczyciela jest pomoc uczącym się w odkryciu ich własnej, indywidualnej strategii uczenia się. Strategie te mogą być różne ze względu na wiek ucznia, jego sposób uczenia się, jego doświadczenie w uczeniu się języka obcego. Strategie uczenia się mogą być stosowane świadomie lub podświadomie. Ich uświadomienie sobie i późniejsze stosowanie ich pozwoli na udoskonalenie procesu przyswajania i używania języka obcego.

W trakcie pracy warto zwrócić uwagę na strategie językowe, konieczne do skutecznego komunikowania się w języku. Uczeń w trakcie nauki w gimnazjum powinien nabyć takich umiejętności i dysponować zatem szerokim repertuarem strategii rozumienia, produkcji i interakcji. Ułatwiają one porozumiewanie się w języku obcym.

Jakość podejmowanych przez uczniów czynności uczenia się ma większy wpływ na realizację i rozwój ich intelektualnego potencjału niż materiał nauczania. Ciekawość, kreatywność i myślenie mogą być stymulowane dzięki stosowanym przez nauczyciela, dostosowanym do poziomu uczącego się strategiom nauczania i uczenia się. Uczniowie w czasie jednostki lekcyjnej oddają się często wielu czynnościom, stąd też konieczność połączenia różnych działań komunikacyjnych. Na przykład w czasie zajęć lekcyjnych, uczący się może czytać tekst z podręcznika (po cichu lub na głos), a następnie napisać plan lub streszczenie, układać dialog z kolegami w grupie, wykonywać ćwiczenia lub pisać wypracowanie.

Rozwijanie strategii produktywnych.

Działanie i strategie produktywne dotyczą zarówno mówienia, jak i pisania. Mówiąc uczeń tworzy tekst, który jest adresowany do jednego lub większej liczby słuchaczy. Może to zrobić dzięki, między innymi, następującym działaniom:

Działania związane z wypowiedzią ustną:

- czytaniu na głos tekstu pisanego,
- mówieniu na podstawie notatek lub wcześniej przygotowanego tekstu,
- użyciu pomocy wizualnych,
- odegraniu przygotowanej scenki lub roli,
- spontanicznej wypowiedzi,
- śpiewaniu.

Działania związane z wypowiedzią pisemną:

- wypełnianie formularzy,
- napisanie notatki,
- zapisanie informacji dyktowanej,
- pisanie twórcze,
- pisanie kartek pocztowych,
- pisanie listów prywatnych,
- pisanie pism urzędowych.

Strategie produkcji:

- dopasowanie swojej wypowiedzi do konkretnej sytuacji,
- pisząc uczeń tworzy tekst, który jest odczytywany przez jednego lub więcej czytelników.

Rozwijanie strategii receptywnych

Działania i strategie receptywne dotyczą rozumienia tekstu słuchanego i czytanego. Słuchając uczeń odbiera i przetwarza wypowiedzi tworzone przez jednego lub więcej mówiących.

Działania związane ze zrozumieniem tekstu słuchanego:

- słuchanie nagranych dialogów,
- słuchanie informacji,
- słuchanie audycji radiowych,
- słuchanie jako widz/słuchacz wykładów, prelekcji,
- słuchanie przypadkowych rozmów.

Działania związane z czytaniem ze zrozumieniem:

- czytanie w celu ogólnej informacji,
- czytanie w celu zdobycia określonej informacji, na przykład ze słownika lub encyklopedii,
- czytanie i wykonywanie instrukcji,
- czytanie dla przyjemności.

Strategie rozumienia:

- stawianie hipotezy dotyczącej sensu słuchanej wypowiedzi lub przeczytanego tekstu
- znalezienie najistotniejszych informacji w tekście,
- domyslenie się znaczenia słowa czy wyrażenia z kontekstu lub poprzez odwołanie do innego znanego uczącemu się języka,
- streszczanie swoimi słowami tekst.

Czytając uczeń występuje jako czytelnik tekstu napisanego przez jednego lub więcej autorów.

4.1.5 Język ojczysty na lekcjach języka angielskiego

Język ojczysty (pierwszy język) - język, którego człowiek uczy się najpierw. Jego przyswojenie następuje w dzieciństwie, odbywa się w sposób naturalny. Dobra znajomość języka ojczystego jest bardzo ważna w dalszym nauczaniu, jako że jest on uważany za podstawę myślenia. Niekompletne poznanie własnego języka sprawia kłopoty podczas nauki języków obcych. Stąd nauka języka ojczystego odgrywa ważną rolę w edukacji. Zagadnienie wykorzystywania języka ojczystego na lekcjach języka obcego budzi wiele kontrowersji i ma zarówno swoich zwolenników jak ostrych przeciwników. Według niektórych metod brak jakichkolwiek tłumaczeń na język ojczysty sprawia, iż uczeń niemal natychmiast zaczyna myśleć w obcym języku, co wydatnie podnosi efektywność nauki. Musimy jednak pamiętać iż nasi uczniowie mieszkają w Polsce, czytają polskie książki, oglądają polską telewizję, myślą w języku polskim następnie tłumaczą, przetwarzają i w końcu wypowiadają zdania w języku angielskim. Trzeba przyznać, że wyłączenie posługiwania się na lekcjach tylko językiem angielskim ma duże znaczenie dydaktyczne, ale pod

warunkiem, że jest to praktyka językowa, a nie główny i jedyny sposób prezentacji nowego materiału. Pamiętajmy iż czasami niezrozumienie przez ucznia się nawet pojedynczego słowa wpływa destruktywnie na proces nauczania. Osoby, które nie są pewne znaczenia jakiegoś słowa, potrafią przez całą lekcję myśleć wyłącznie o tym słowie, a przez to stracić większą część zajęć.

Ucząc języka obcego musimy pamiętać iż nasi uczniowie są już użytkownikami ich rodzimego języka, w naszym przypadku języka polskiego. Każdy język jest zbiorem reguł i zasad wśród których możemy wyodrębnić pewne podobieństwa jak i też różnice w stosunku do innych języków. Warto więc zastanowić się co możemy wykorzystać z zakresu wiedzy ucznia w języku macierzystym co było by nam konieczne i ułatwiałoby pracę w nauczaniu na przykład nowych struktur i reguł gramatycznych. Jednocześnie musimy mieć na uwadze, że uczniowie sami bardzo często w sposób niekontrolowany odwołują się do języka ojczystego, dokonując tłumaczeń, kalek wyrazów lub struktur gramatycznych na język angielski, czasami z małym powodzeniem. Musimy mieć to na uwadze i wykorzystując język macierzysty na lekcjach języka obcego musimy określić ten moment, w którym będziemy mogli przejść całkowicie na język angielski, odchodząc stopniowo od tłumaczenia wyrazów lub podawania reguł gramatycznych w języku polskim. Należy również pamiętać iż wyjaśniając pewne zasady gramatyki lub podając polecenie do wykonania czynności zwłaszcza w początkowym etapie nauczania w gimnazjum powinniśmy stosować następującą zasadę: **użycie języka: obcego-----ojczystego-----obcego**. Pozwoli to nam na upewnienie się, że uczeń zrozumiał zadanie lub nową regułę gramatyczną a jednocześnie usłyszał i zakodował to polecenie w języku angielskim.

Oto kilka podstawowych odnośnień się do języka ojczystego jako strategii uczenia się języka obcego:

- przetłumacz wyraz /zdanie na język polski lub angielski,
- podaj i wyjaśnij regułę gramatyczną, znajdź jej podobieństwa i różnicę w języku polskim,
- znajdź artykuł prasowy w języku polskim analizujący analogiczne zagadnienie problemowe.

4.2 Metody i techniki nauczania

Podstawowym założeniem proponowanego programu jest pomoc uczniowi w opanowaniu podstawowych sprawności językowych w celu swobodnego porozumiewania się w języku angielskim, wyposażenie go w narzędzie pracy jakim jest język, do nauki od klasy II innych przedmiotów nauczanych w systemie dwujęzycznym w języku angielskim. Chcielibyśmy aby uczący się opanował również język specjalistyczny (słownictwo, zwroty, definicje, itp.) poznawał literaturę, kulturę i cywilizację krajów anglojęzycznych. Cały ten cykl, jako jeden z celów wyznacza sobie także przygotowanie uczniów do wykładów w języku angielskim i do nauczania dwujęzycznego w liceum. Nauczyciel ma tu duże zadanie we wspieraniu ucznia w opanowywaniu materiału, rozwijaniu jego zdolności, zainteresowań, kształtowaniu samodzielnego warsztatu pracy. Niezbędna wydaje się więc ścisła współpraca wszystkich nauczycieli uczących w gimnazjum dwujęzycznym, pozwalająca na interdyscyplinarność i interkulturowość prowadzonych zajęć. Służyć temu mają różnorodne formy i techniki pracy, które będą omawiane w tym dziale.

Należy tutaj zaznaczyć, iż uczniowie klas dwujęzycznych gimnazjum będą pracowali intensywnie z różnymi formami dokumentów. Jest on podstawą różnorodnych ćwiczeń, mających na celu rozwijanie kompetencji językowych. Dokumentem będzie zarówno artykuł prasowy, fragment piosenki, nagrania radiowego, zdjęcie, reprodukcja dzieła artystycznego (zarówno malarskiego jak i muzycznego), a także wypowiedź pisemna ucznia na dany temat.

Proponowane uczącym się zadania powinny być dobrane w taki sposób, aby dawały możliwość sprawdzania czy założone przez nas cele zostały osiągnięte i co najważniejsze, aby kolejne zadania stanowiły jedną spójną całość. Należy też pamiętać, że uczniowie klas dwujęzycznych przyswajają wiedzę z innych przedmiotów, posługując się w mniejszym lub większym stopniu językiem angielskim.

Proponowane techniki omawiane są według poszczególnych sprawności językowych. Nauczyciel przed przystąpieniem do realizacji każdej z kompetencji językowych powinien jasno i wyraźnie podać najlepiej w formie pisemnej:

1. Szczegółowe kryteria oceniania z języka angielskiego (w ramach wszystkich sprawności).
2. Wyjaśnić organizację zajęć.
3. Zapoznać ucznia z przykładami technik i strategii którymi będzie się posługiwał na lekcjach języka.
4. Zapoznać uczniów z narzędziami którymi będą dysponować w celu poszukiwania materiałów uzupełniających, czy realizacji projektu pedagogicznego.
5. Poddać ogólne zasady korzystania ze słowników, podręcznika, zeszytu ćwiczeń.
6. Podać uczniom wewnątrzszkolny system oceniania opracowany przez anglistów
7. Zapoznać uczniów ze strategiami uczenia się.

4.2.1 Nauczanie języka w zakresie jego podsystemów

UCZENIE SŁOWNICTWA I STRUKTUR LEKSYKALNYCH

Słownictwo jest podstawą komunikacji językowej. Bez odpowiednio ćwiczonych słownictwa nie będzie możliwy rozwój pozostałych kompetencji językowych. Warto więc kłaść nacisk na nauczanie słownictwa, wzbogacanie zasobu leksykalnego uczniów. Uczący się musi zostać zapoznany zarówno z wymową, pisownią wprowadzanego słownictwa .

W procesie nauczania słownictwa możemy wyróżnić trzy etapy :

- wprowadzenie, wyjaśnianie znaczenia,
- zapamiętywanie,
- utrwalanie słownictwa.

Zadania	Co uczeń potrafi
<p>Etap pierwszy: wprowadzanie nowego słownictwa Wprowadzając słownictwo można posłużyć się wieloma technikami, należy jednak pamiętać o wprowadzaniu nowych wyrazów w konkretnym kontekście zdaniowym. Oto kilka przykładów prezentacji nowych zagadnień leksykalnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podanie synonimu, - podanie antonimu, - podanie definicji, - parafrazowanie, - posługiwanie się dokumentem ikonograficznym, mającym na celu ułatwienie zrozumienia nowych struktur, - podanie polskiego odpowiednika, - wykorzystanie dialogu do prezentacji znaczenia wyrazu. <p>Etap drugi : zapamiętywanie Po uprzednim wprowadzeniu słownictwa należy przejść do kolejnego etapu jakim jest zapamiętywanie poznanych zwrotów. Nauczyciel powinien pokazać kilka metod, które tu będą dla ucznia przyteczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szukanie pól leksykalnych, - ćwiczenia z luką, - dobieranie poprawnej formy, - uzupełnianie, - wybór poprawnej formy, - wyszukiwanie błędów, - krzyżówka, - uporządkowywanie, - łączenie w pary, - odpowiedz na podane definicje wyrazów. <p>Etap trzeci: utrwalanie poznanego słownictwa Utrwalanie słownictwa powinno mieć miejsce często i powinno dotyczyć nie tylko nowo poznanego materiału leksykalnego jak również zagadnień wcześniej poznanych. Oto kilka przykładów technik, które można tu wykorzystać:</p> <ul style="list-style-type: none"> - układanie zdań z nowym wyrazem, - powtarzanie słownictwa, - ćwiczenia skojarzeniowe, - ćwiczenia kategoryzacyjne, - eliminowanie intruza, - zabawy słownikowe, - prawda fałsz, - słowotwórstwo. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzyć pola leksykalne, - podać synonim, - podać antonim, - wytłumaczyć znaczenie wyrazy w formie definicji, - wykorzystać dane słownictwo w odpowiednim kontekście, - rozwiązać zadania leksykalne, - poprawnie zapisać i wymawiać wyrazy, - dopasować wyraz do definicji.

NAUCZANIE GRAMATYKI

Dla wielu nauczycieli gramatyka jest najważniejszym podsystemem językowym nawet teraz, gdy mówi się o konieczności uczenia uczniów przede wszystkim komunikowania się. Jest jednak oczywistym fakt, że aby komunikacja była skuteczna nie można się obejść bez gramatyki. Warto też zastanowić się dlaczego tak chętnie uczymy gramatyki. Jest to z pewnością podyktowane tym, że czujemy wtedy, że czegoś konkretnego nauczyliśmy swoich uczniów. Kiedy uczeń potrafi

wykonać ćwiczenie i uzupełnić w nim np. formy czasowników według wzoru mamy przeświadczenie, że uczy się języka nawet wtedy gdy ma problemy z komunikacją w danym języku. Jak zatem jej uczyć aby nie wpaść w stare koleiny zamierzonych metod?

Uczniowie muszą mieć również świadomość, że poprawne stosowanie reguł gramatyki ułatwia komunikację. Stąd też w nauczaniu gramatyki zalecane są dwa podejścia: kognitywne i komunikatywne. Podejście kognitywne zakłada świadome zrozumienie pojęcia lub reguły gramatycznej, następnie dużą ilość ćwiczeń gramatycznych i w końcu używanie języka w sytuacjach komunikatywnych. Nauczanie gramatyki nie może więc odbywać się w oderwaniu od funkcji danych struktur gramatycznych bo przynosić ono będzie zamierzone efekty jeśli uczeń będzie wiedział jakie konkretne zdolności zdobywa i w jakich sytuacjach będzie mógł je wykorzystać. Ważny jest tutaj więc kontekst w jakim pojawia się nowa struktura. Kontekstem powinien być dokument do słuchania lub czytania tematycznie związany z nowo prezentowaną strukturą. Zatem jaka metodę wybrać?

Metoda indukcyjna czy dedukcyjna?

Metoda dedukcyjna polega na prezentacji reguł gramatycznych a następnie na pokazaniu przykładów funkcjonowania tej reguły w języku po to aby wykonać następnie ćwiczenia, w których uczeń uczy się stosować poznaną regułę. To metoda z pewnością pozwalająca na oszczędność czasu i zwiększenie ilości ćwiczeń gramatycznych jednak sprawdza się ona częściej w pracy ze zmotywowanymi dorosłymi niż z młodzieżą, która może postrzegać język poprzez pryzmat reguł gramatycznych.

Metoda indukcyjna pozwala samemu uczącemu się języka najpierw zaobserwować funkcjonowanie danej reguły gramatycznej w tekście po to aby następnie zbudować na tej obserwacji regułę. Reguły odkrywane w tekście przez uczących się są dla nich bardziej zrozumiałe. Uczeń jest zaangażowany w proces uczenia się. Mimo, że jest to metoda nazwijmy to dłuższa w pracy z młodzieżą daje lepsze efekty niż tradycyjne uczenie gramatyki.

W nauczaniu gramatyki należy wyróżnić trzy etapy:

Prezentacja nowego zagadnienia gramatycznego:

- nauczyciel dokonuje wyboru struktury, którą chce uczniom przekazać,
- zastanawia się nad funkcjami jakie nauczana struktura ma posiadać,
- dokonuje wyboru form, którymi można wyrazić wybraną strukturę,
- dokonuje wyboru metody, za pomocą której wprowadzi daną strukturę (metoda dedukcyjna/ metoda indukcyjna).

Utrwalanie nowego zagadnienia

W celu zapamiętania nowej struktury należy przejść do kolejnego etapu jakim jest utrwalanie nowego materiału gramatycznego, należy tu umożliwić uczniom możliwość wielokrotnego jej powtarzania w odpowiednim kontekście

Zastosowanie nowych struktur w celach praktycznych

Kolejnym etapem jest zastosowanie nowej struktury, tzn. stworzenie sytuacji, w której użycie tej struktury stanie się jak najbardziej naturalne. Na tym etapie nauczyciel powinien odejść od ćwiczeń strukturalnych, opartych na odpowiednim modelu a przejść do swobodnego użycia danej struktury, której zastosowanie będzie służyło zamierzonym celom.

Zadania	Co uczeń potrafi
<p>1. Utrwalanie nowego zagadnienia poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - drills, - podawanie synonimu gramatycznego, - wybór poprawnej formy, - uzupełnianie ćwiczeń, - eliminowanie błędów, - ćwiczenia z lukami, - zabawy i gry, - dialogi, - łączenie odpowiednich elementów, - przekształcanie. <p>2. Zastosowanie nowych struktur w celach praktycznych w zadaniach:</p> <ul style="list-style-type: none"> - produkcja własnych zdań lub małych tekstów z wykorzystaniem struktur gramatycznych, - zgadywanie tak/nie, - wywiad ze znana osoba, - maszyna czasu. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zrozumieć komunikaty językowe z nowymi strukturami gramatycznych, - poprawnie formułować wypowiedź ustną i pisemną za pomocą poznanych struktur językowych, - rozwiązać testy gramatyczne.

Prześledzimy jak wygląda ten proces w trakcie kolejnych faz lekcji:

Gramatyki nie uczymy się dla niej samej, powinna być ona osadzona w kontekście, w tekście. Nie ma zatem rozdziału między formą a jej zastosowaniem. Zastanawiamy się więc nad funkcją struktury w konkretnym tekście i uczymy naszych uczniów nie czasu *past simple* czy *conditionals* lecz umiejętności opowiadania o tym co się zdarzyło lub wyrażania życzeń czy żądań.

Warto zaproponować uczniom ćwiczenia gramatyczne, w których nie tylko wykażą się znajomością formy gramatycznej ale także umiejętnością jej zastosowania w kontekście. Te ćwiczenia nie muszą być zawsze zadaniami pisemnymi. Możemy te nowe struktury ćwiczyć także w wypowiedziach ustnych.

Odwołajmy się do umiejętności metajęzykowych naszych uczniów, porównajmy dwa systemy języka, aby łatwiej im było zrozumieć „jak działa” nowy język.

Korzystajmy z wizualizacji gramatyki. Kolorowe diagramy tablice czy zestawienia będą bardzo pomocne w prezentacji reguł gramatycznych. Nieoceniona na takich lekcjach jest kolorowa kreda czy pisaki.

Uczmy tak, aby dopasować nasze strategie nauczania do stylu uczenia się naszych uczniów. Uczmy ich stawiania hipotez na temat systemu językowego oraz samodzielnego budowania reguł. Nie zapomnijmy także o tych, którzy cenią jasne pokazanie reguły i odwołanie się do tego co już znają czyli do mechanizmów językowych jakie są im znane w języku polskim.

Łączmy to co uczeń już wie z nowymi elementami. Uczenie się będzie wtedy bardziej efektywne.

Sprawdźmy czego nauczyli się uczniowie podczas lekcji. Wprowadzenie nowego elementu gramatyki nie jest gwarantem, że uczniowie potrafią zastosować go w innym kontekście.

NAUCZANIE WYMOWY

Mówiąc o nauczaniu wymowy należy dokonać podziału na trzy obszary wśród których będziemy się przemieszczać ucząc naszych uczniów zasad wymowy:

- dźwięki (rozpoznawanie i produkcja),
- akcent,
- intonacja.

Nauczając wymowy musimy pamiętać iż jest ona bardzo ważnym elementem komunikacji. Niepoprawne wymawiane dźwięków może prowadzić do zakłóceń w procesie komunikacji. Niepoprawna intonacja może również wywołać pewne niespodziewane reakcje u osoby do której się zwracamy. Wprowadzając nowe słownictwo należy pamiętać o poprawnej wymowie dźwięków, częstym powtarzaniu, oraz stosowaniu ćwiczeń fonetycznych ułatwiających rozróżnianie oraz zapisywanie wymawianych dźwięków. Największą wagę należy przykładać do ćwiczenia zjawisk różniących język francuski od języka polskiego. Różnice te należy uczniom uświadomić i celowo, konsekwentnie ćwiczyć. Uczeń powinien również rozpoznać specyfikę wymowy charakterystyczną dla różnych rejestrów językowych, którym często towarzyszy redukcja fonetyczna, redukcja samogłoskowa oraz elizja.

Bardzo łatwo jest tutaj włączyć elementy zabawy, ruchu, „mówienia” całym ciałem: np. podnoszenie się i przykucanie, klaskaniem, tupaniem, mówienie szeptem.

Oto kilka przykładowych zadań jakie możemy stosować ucząc wymowy

Zadania	Co uczeń potrafi
<ul style="list-style-type: none"> - zapisywanie usłyszanych dźwięków, - rozpoznawanie usłyszanych dźwięków, wyrazów, - dopasowywanie wyrazu usłyszanego do napisanego, - dopasowywanie obrazka do usłyszanego wyrazu, - grupowanie wyrazów według występujących w nich podobnych dźwięków, - rozpoznawanie wyrazów brzmiących tak samo a mających różną pisownię (homophones) oraz tych co mają taką samą pisownię z różną wymową (homographs), - rozpoznawanie emocji i uczuć po intonacji, - powtarzanie za wzorem, - stosowanie praktycznych ćwiczeń wymowy: śpiewanie piosenki, recytacja wiersza, czytanie tekstów.	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać dźwięki, - poprawnie wymawiać dźwięki, - rozpoznać i zastosować odpowiednią intonację zdania pytającego, rozkazującego oraz oznajmującego, - rozpoznać intonację wyrażającą uczucia, - rozróżnić samogłoski/spółgłoski/dwugłoski, - zna zasady stosowania elizji oraz redukcji fonetycznej, - zna zasady stosowania łączenia międzywyrazowego

ZASADY NAUCZANIA ORTOGRAFII

Podczas nauki pisania bardzo ważne jest, aby oprócz prawidłowego kreślenia znaków uczeń opanował ortografię i miał nawyk jej stosowania. Proces kształcenia umiejętności ortograficznych zależy od wielu czynników. Są to: sprawnie działający analizator wzrokowy i słuchowy, dobra koncentracja uwagi, pamięci, myślenia. Potrzebne są do tego systematyczne ćwiczenia oraz znajomość zasad ortografii. Podczas ćwiczeń uczeń nabywa nawyku poprawnego pisania wyrazów. Musimy pamiętać, że wprowadzamy graficzny znak wyrazu :

1. Po uprzednim wprowadzeniu formy dźwiękowej ćwiczymy jego pisownię zaczynając od jego **odwzorowywania** to wstępna faza przepisywania, która poprzedza przepisywanie właściwe. Celem odwzorowywania jest prawidłowe graficzne odtworzenie litery oraz ukazanie sposobu włączania jej do danego wyrazu podstawowego, uczenie połączeń z innymi literami.
2. Stopniowo przechodzimy do próby samodzielnego zapisu. Przepisywania polega na całościowym i wiernym odtwarzaniu obserwowanych wyrazów czy zdań jako pełne całości.
3. Możemy podać uczniom reguły zapisu wyrazu.
4. Wspieramy naukę pisania innymi sprawnościami jak np. czytanie, słuchanie.

Zadania :	Co uczeń potrafi
<ul style="list-style-type: none"> - odwzorowywanie, - podpisywanie, - gry i zabawy np. wąż literowy, - szukanie nowych wyrazów, - dyktando, - ćwiczenia ortograficzno-gramatyczne – ułatwiają uzasadnianie pisowni i formułowanie zasad z wykorzystaniem umiejętności gramatycznych. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapisywać poprawnie usłyszane dźwięki - dokonać analizy gramatyczno – ortograficznej wyrazu, - zna podstawowe zasady stosowania reguł interpunkcji.

4.2.2 Nauczanie sprawności językowych

Proponowane typy tekstów oraz zadań powinny służyć wprowadzaniu i ćwiczeniu nowego materiału językowego, rozwijaniu podstawowych sprawności takich jak słuchanie, rozumienie tekstu, mówienie (wypowiedź i interakcja) czy pisanie.. Należy pamiętać, aby oprócz tak zwanych rozmów i ćwiczeń sterowanych dać uczniom możliwość używania języka w spontanicznych sytuacjach, autentycznych okolicznościach. w tym celu, oprócz dokumentów znajdujących się w podręczniku, należy korzystać z materiałów pochodzących z autentycznych źródeł takich jak gazety, ulotki, Internet, radio, telewizja czy kontakt z rówieśnikami poprzez różnego typu komunikatory itp.

ROZUMIENIE ZE SŁUCHU

W większości współczesnych metod nauczania języków obcych kładzie się duży nacisk na nauczanie sprawności słuchania i rozumienia ze słuchu. Sprawność ta jest nieodzowną częścią komunikowania się w języku obcym. Uczeń powinien zrozumieć że sprawne opanowanie tej kompetencji będzie mu przydatne w wielu podstawowych sytuacjach, takich np. jak oglądanie telewizji, słuchanie ulubionej piosenki, w uzyskaniu informacji szczegółowej na lotnisku, dworcu kolejowym itp.

Materiały, którymi będziemy się posługiwać w nauczaniu tej kompetencji mają dwie podstawowe funkcje:

- rozwijanie umiejętności uważnego słuchania,
- rozwijanie strategii słuchania,
- wprowadzanie nowego materiału gramatyczno-leksykalnego,
- rozwijanie innych umiejętności językowych na bazie tekstu odsłuchu,
- rozwijanie przedmiotowych zainteresowań ucznia (np. geografia, historia)

Proponowane uczącym się audycje radiowe lub materiały filmowe powinny trwać 2-3 minuty i być co najmniej dwukrotnie wysłuchane/oglądane. Nauka tej sprawności powinna być zbliżona do konkretnych, naturalnych dla ucznia sytuacji; słuchając danego dokumentu uczeń powinien wiedzieć w jakim celu go słucha, jakie stoi przed nim zadanie. Zadania postawione przed uczniem powinny sprawdzać jedną sprawność, nie powinny być łączone w dwóch pierwszych etapach z innymi sprawnościami, które mogą jedynie utrudniać to co zamierzamy od ucznia się dowiedzieć.

Nauczyciel powinien pomóc uczniowi w rozumieniu słuchanego dokumentu poprzez wstępne ćwiczenia wprowadzające.

Teksty/dokumenty:	Zadania	Co uczeń potrafi
<ul style="list-style-type: none"> - autentyczne nagrania radiowe, - telewizyjne muzyczne - nagrania wideo, - dialogi, - wywiady, - piosenki, - debaty, - rozmowy telefoniczne, - reklamy, - fragmenty filmów, - pogoda, - wiadomości. 	<p>Wstępna faza słuchania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza zdjęcia, - analiza tytułu, - podanie słów – kluczy, - krótki fragment tekstu na dany temat, - rozmowa na temat poruszony w tekście, - przypomnienie lub wprowadzenie przed słuchaniem struktur leksykalno-gramatycznych wiążących się z problematyką słuchanego dokumentu. <p>Słuchanie w celu zrozumienia ogólnego. Oto kilka przykładów zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pytania otwarte dotyczące prezentowanego tematu, - numerowanie usłyszanych informacji w odpowiedniej chronologii, - podanie propozycji tytułu. <p>Słuchanie w celu zrozumienia szczegółowych informacji. Pomocne tutaj będą ćwiczenia typu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzupełnianie luk, - przyporządkowanie, - pytania wielokrotnego wyboru, - pytania prawda fałsz, - uzupełnianie transkrypcji, - szukanie wyrazów o podobnym lub przeciwnym znaczeniu. <p>Ostatnim etapem, powinno być wykorzystanie usłyszanych informacji i posłużenie się nimi w rozwijaniu innych kompetencji językowych takich np. jak: pisanie czy mówienie poprzez ćwiczenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie notatek w opowiadanie, - redagowanie artykułu prasowego na temat związany z problematyką słuchanego dokumentu, odgrywanie ról. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określić funkcję tekstu, - określić rodzaj testu, - odpowiedzieć na pytania ogólne (kto mówi? do kogo mówi? kiedy mówi? gdzie mówi? o czym mówi? w jakim celu mówi?), - odpowiedzieć na pytania szczegółowe, - uzupełnić brakującą informację, - uzupełnić brakujące wyrazy w transkrypcji fonetycznej, - wskazać informację, - wskazać kolejność wydarzeń, - określić intencję autora, - określić typ dokumentu, - określić styl języka, - wskazać prosty wyraz o znaczeniu synonimicznym, - streścić usłyszany dokument, - połączyć usłyszany tekst ze znakiem ikonograficznym, - określić nadawcę tekstu, - określić odbiorcę tekstu, - selekcjonować informacje, - określić sytuację komunikacyjną, - rozpoznać podstawowe rejestry języka: <ul style="list-style-type: none"> o potoczny o standardowy.

CZYTANIE

Uczenie techniki czytania

Nie należy mylić sprawności czytania od czytania ze zrozumieniem. Aby uczeń zdobył umiejętność efektywnego czytania musi poznać uprzednio zasady wymowy i ortografii oraz dodatkowo zaznajomić się z różnymi rodzajami tekstów, ich układem graficznym.

Zachęcamy do systematycznego wyjaśniania uczniom zasad czytania i regularnej nauki czytania. Pozwoli to uczniom na bycie coraz bardziej samodzielnym oraz będzie im ułatwiało to czytanie nowych tekstów, których jeszcze nie opracowywali z nauczycielami.

Warto też z uczniami czytać na głos tekst pod jednym warunkiem, że tekst ten został uprzednio przez ucznia przygotowany. Można robić w klasie regularne konkursy czytania ekspresyjnego, uczniowie w czasie czytania mogą urozmaicać sposób czytania poprzez dopasowanie głosu do postaci z tekstu. Warto w takich ćwiczeniach odwołać się do świadczeń uczniów – przypomnieć im audycje radiowe, w których uczniowie mogą słuchać czytanych przez aktorów fragmentów prozy czy poezji. Możemy organizować też konkursy recytatorskie.

Uczenie czytania ze zrozumieniem

Sprawność czytania ze zrozumieniem odgrywa bardzo ważną rolę we współczesnym świecie, w którym uczeń napotyka ogromną ilość różnorodnych dokumentów, na podstawie których musi zdobyć potrzebne mu informacje, dokonać ich selekcji, jak również następnie je przetworzyć. Warto tu więc wspomnieć iż czytanie ze zrozumieniem powinno mieć charakter selektywny, uczeń biorąc do ręki artykuł prasowy nie będzie w stanie zrozumieć szczegółowo wszystkich informacji. Nauczyciel powinien mu pokazać w jaki sposób podejść do tekstu aby najpierw wychwycić najważniejsze treści przekazu to znaczy znaleźć myśl przewodnią lub określoną wiadomość, aby następnie móc zagłębić się w zrozumienie ze szczegółami. Ważne jest tutaj abyśmy pamiętali o łączeniu tej sprawności z pozostałymi. Przed przystąpieniem do pracy z tekstem czytany należy skierować uwagę uczniów na tematykę tekstu (np. rozmowa z uczniami, omówienie ilustracji związanej z tekstem), należy wprowadzić również nowy materiał językowy niezbędny do rozwiązania przewidzianych zadań. Powinniśmy pamiętać, że dokumenty, które proponujemy uczniom muszą odpowiadać ich zainteresowaniom oraz prezentować przybliżony poziom znajomości języka w przeciwnym razie nasza praca nie przyniesie oczekiwanych rezultatów.

Nauczyciel powinien też przyzwyczajać uczniów, że korzystanie ze słownika przy pracy z tekstem powinno być ostatecznością, zwłaszcza w pierwszym etapie, należy im pokazać, że są w stanie odnaleźć w tekście informacje i dane potrzebne do rozwiązania konkretnych zadań bez tłumaczenia kolejnych zdań słowo po słowie oraz szukania znaczenia nowych słów.

Teksty/dokumenty:	Zadania	Co uczeń potrafi
<ul style="list-style-type: none"> - artykuły prasowe, - listy, - ulotki reklamowe, - fragmenty literackie, - opowiadania, - biografie, - artykuły internetowe, - przepisy kulinarne, - ogłoszenia prasowe, - instrukcje obsługi, - tekst argumentacyjny, - komunikaty, - sprawozdania, - przemówienia, - kartki pocztowe. 	<p>Zadania które pomogą uczniowi w zrozumieniu tekstu możemy podzielić na cztery grupy:</p> <p>Wstępne ćwiczenia ułatwiające zrozumienie czytanego tekstu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stawianie hipotez dotyczących problematyki tekstu na podstawie tytułu, - przypomnienie materiału językowego, który wystąpi w tekście, - wprowadzenie nowego materiału językowego, - technika skojarzeń tematycznych. <p>Ćwiczenia mające na celu ogólne zrozumienie tekstu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ogólne pytania otwarte - uzupełnianie luk, - wskazywanie kolejności części tekstu, - szukanie pola leksykalnego, - wymyślanie tytułów, nagłówków do poszczególnych części tekstu, - szukanie myśli głównej. <p>Mające na celu czytanie ze zrozumieniem szczegółów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pytania prawda – fałsz, - parafrazowanie, - szukanie wyrazów o znacznym zbliżeniu, - szukanie wyrazów przeciwstawnych, - szczegółowe pytania otwarte, - pytania wielokrotnego wyboru, - korygowanie fałszywych wypowiedzi dotyczących tekstu. <p>Łączenie sprawności czytania z innymi sprawnościami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sporządzanie planu tekstu, - streszczenie tekstu, - odgrywanie ról na podstawie informacji zawartych w tekście, - debata na temat problematyki poruszanej w tekście, - ćwiczenia słownikowe. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - czytać tekst w celu ogólnego zrozumienia, - określić główną myśl tekstu, - określić informacje drugorzędne, - zrozumieć szczegółowe informacje, - określenie głównych myśli, poszczególnych części tekstu, - określić funkcje tekstu, - określić typ tekstu narracyjny, argumentacyjny, poetycki, naukowy, - określić zamiar autora tekstu, - selekcjonować informacje, - selekcjonować argumenty, - rozróżniać styl tekstu, - określić sytuację komunikacyjną, - określać związki logiczne pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu, - określić pola leksykalne tekstu, - określić nadawcę tekstu, - określić odbiorcę tekstu, - wyjaśnić znaczenie materiałów wizualnych, tabel wykresów wraz z sondażami, - rozpoznać w tekście struktury leksykalno –gramatyczne, - ustalić kolejność poszczególnych części tekstu, - porównać dwa różne teksty, - połączyć zadania o podobnym znaczeniu, - rozpoznać podstawowe figury stylistyczne (np. metafora, porównanie).

Sprawność czytania jest jedną z postaci procesu poznawczego.

Głównym celem jest odbiór i zrozumienie informacji zawartych w tekście czytany.

Możemy wyróżnić kilka strategii czytania:

- czytanie powierzchowne którego celem jest uzyskanie ogólnego zrozumienia tekstu poprzez omijanie niektórych części tekstu lub zwrócenie na nie małej uwagi,
- poszukiwanie czyli zaznaczenie odpowiedniej informacji na dany temat,
- skanowanie, czyli szukanie szczególnej informacji, słów lub upewnienie się czy dany tekst jest właściwy dla danego celu,
- dokładne czytanie, nie selektywne, związane z czytaniem książek, skierowane na uzyskanie dużej ilości informacji,
- browsing, gdzie cele nie są zdefiniowane, polega na czytaniu pobieżnym tylko niektórych części tekstu.

MÓWIENIE

Mówienie jest sprawnością chyba najbardziej potrzebną, ale zarazem poprzez swoją kompleksowość prawdopodobnie najtrudniejszą do opanowania. Nauczyciel powinien pamiętać że ucząc mówienia nie chodzi głównie o stosowanie zasad poprawności gramatyczno-leksykalnej, lecz głównie o to, by uczeń umiał zastosować język w konkretnym kontekście społecznym. Uczeń musi nauczyć się wyrażać intencje komunikacyjne, wypowiadać się na różne tematy. Ważne dla rozwijania sprawności mówienia jest stworzenie odpowiedniego kontekstu i klimatu uczenia się, tak aby uczniowie chcieli i nie bali się mówić. Ćwiczenia, które przedstawiamy w części " *typy zadań*" powinny być poprzedzone wprowadzonymi i odpowiednio przećwiczonymi strukturami składniowymi oraz wykorzystywać zasoby uprzednio poznanego słownictwa.

Materiały, którymi będziemy się posługiwać przy rozwijaniu tej kompetencji będą miały dwa równorzędne cele: **rozwijanie sprawności komunikacji w języku angielskim** oraz **ćwiczenie materiału językowego**.

Teksty/materiały:	Zadania	Co uczeń potrafi
<ul style="list-style-type: none"> - tekst - cytaty, - zdjęcia, obrazki - kanwa, - ilustracja z podręcznika, - reprodukcje dzieł sztuki, - wykres. 	<p>Zadania polegające na odtwórczym utrwalaniu poznanych struktur językowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ćwiczenia z luką, - ćwiczenia fonetyczne, - powtarzanie za modelem. <p>Zadania mające na celu komunikatywne rozwijanie sprawności mówienia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialog, - debata, - zabawy komunikacyjne, - rozmowa na podstawie materiału stymulującego, - udzielanie wyjaśnień, - opowiadanie, - prezentacja ustna, - opis obrazka. <p>Zadania mające na celu łączenie sprawności mówienia z innymi sprawnościami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sporządzanie notatek, - opracowywanie planu referatu, - zapisywanie błędów. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - odpowiedzieć na zadane pytania dotyczące codziennych czynności, - ułożyć dialog, - opowiedzieć historię, - ułożyć dialog na podstawie kanwy, - przeprowadzić wywiad, - dokończyć historię, - streścić dany fragment, - zareagować na dane sytuacje według wskazówek nauczyciela, - zająć stanowisko wobec zagadnienia problemowego, - skomentować materiał wizualny, - zabrać głos w dyskusji, - odegrać podane przez nauczyciela role, - stosować poznane struktury leksykalno gramatyczne w danych sytuacjach, - stosować zasady wymowy i intonacji, znać i umieć zastosować w wypowiedzi rytm, akcent i intonację (właściwe dla różnych typów zdań: oznajmujących, pytających, przeczących), - opisać ludzi, miejsca, sytuacje, czynności, otaczające go zjawiska, - udzielić informacji, - umie wyrazić podziękowanie, prośbę, zadanie, rozkaz itp., - wyrażać własne emocje dotyczące zjawisk i sytuacji, w których się znajduje, - zgromadzić i sformułować jak największą ilość argumentów "za" i "przeciw", - wygłosić krótki referat.

PISANIE

Pisanie w pierwszym etapie nauki ma raczej charakter odtwórczy, nastawiony na opanowanie zasad ortografii, użycie nowo poznawanych struktur leksykalno-gramatycznych. Stopniowo nauczyciel powinien zwiększać wymagania, proponując uczniom redagowanie krótkich form użytkowych, a następnie rozwijać technikę pisania w oparciu o bardziej złożone formy wypowiedzi pisemnej. Naukę pisania powinniśmy rozwijać na materiale językowym uprzednio przećwiczonej.

Typy tekstów:	Typy zadań	Co uczeń potrafi
<ul style="list-style-type: none"> - list prywatny, - sprawozdanie, - pocztówka, - przepis kulinarny, - opowiadanie, - opis postaci, przedmiotu i sytuacji, - tekst argumentacyjny, - notatka, - recenzja filmu, spektaklu, - ogłoszenie. 	<p>Ćwicząc tę sprawność językową, możemy wyróżnić trzy rodzaje zadań.</p> <p>Pisanie w celu ćwiczenia struktur gramatycznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ćwiczenia z luką, - ćwiczenia polegające na zastępowaniu wyrazami synonimicznymi, - dyktando. <p>Pisanie w celu rozwijania sprawności pisania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - redagowanie opisów, - pisanie wstępu, zakończenia do podanego fragmentu tekstu, - pisanie form użytkowych na podstawie kanwy, - wspólne redagowanie planu tekstu. <p>Łączenie sprawności pisania z innymi sprawnościami</p> <ul style="list-style-type: none"> - pisanie listu w odpowiedzi na ogłoszenie prasowe, - pisanie recenzji po obejrzeniu filmu. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zredagować krótki tekst użytkowy, list, pocztówkę, sprawozdanie, instrukcję obsługi, przepis kulinarny, ogłoszenie, - dokończyć opowiadanie, - napisać początek opowiadania, - opisać ważne wydarzenie, - opisać osobę, przedmiot, zjawisko, - zając własne stanowisko na problemowe zagadnienia współczesnego świata, - umie stosować struktury leksykalno-gramatyczne, - zna zasady interpunkcji, - umie sporządzić plan pracy pisemnej, - zamienić opowiadanie na dialog i dialog na opowiadanie,

4.2.3 Kompetencje kulturowe i interkulturowe

Globalizacja rynków ekonomicznych i wzrost migracji ludności sprawiają, że temat interkulturowości stał się nie tylko niesłychanie modny ale równocześnie stał się wyzwaniem dla nauczycieli języków obcych. Wyzwanie jakie stoi przed nauczycielami języka angielskiego nie sprowadza się tylko do uczenia języka i kultury ale do ukazania jak kultura rodzima ucznia wchodzi w interakcje z kulturą mieszkańców krajów anglojęzycznych.

W gimnazjum dwujęzycznym mamy na ogół do czynienia z uczniem, który posiada już motywację do uczenia się języków obcych. Często ma on już za sobą podróże zagraniczne z rodzicami, kontakty z rówieśnikami obcojęzycznymi lub brał udział w wymianie między szkołami zagranicznymi. Wykorzystanie zdobytej dzięki tym doświadczeniom wiedzy, pogłębionej często oglądaniem telewizji satelitarnej lub korzystaniem z Internetu, pomoże z pewnością przerzucić pomost między tym co znane i tym ci nieznanym.

Tematyka zawarta w podręcznikach do nauki języka angielskiego, przeznaczonych dla gimnazjalistów, osadzona jest w sytuacjach komunikacyjnych, które mają miejsce w krajach anglojęzycznych. Wszystkie poruszane tematy odnoszą się do świata zainteresowań młodzieży widzianego oczami rówieśników.

W podręcznikach zamieszczone są różne materiały autentyczne, takie jak: mapy, plany miast, rozkłady jazdy, bilety do kina, fragmenty dzieł literackich, ale byłoby wskazane umożliwić uczniom dostęp do aktualniejszych danych, adekwatnych do ich zainteresowań. Na tym etapie edukacyjnym i na tym etapie znajomości języka ważną rolę powinna odegrać piosenka angielska, nagrania audycji radiowych i emisji telewizyjnych, przeznaczonych dla tej grupy wiekowej (konkursy, teleturnieje). Ważną rolę w uczeniu kompetencji kulturowej powinien odegrać Internet. Większość uczniów potrafi posługiwać się przeglądarkami i wyszukiwarkami internetowymi, które mogą pomóc samodzielnie przygotować exposé na zadany przez nauczyciela temat. Należy również uczniów zachęcać do czytania prasy młodzieżowej, do oglądania BBC. Nauczyciele powinni również zachęcać do samodzielnego zdobywania materiałów autentycznych poprzez kontakt z przedstawicielami firm na terenie miejsca zamieszkania, przywożenia folderów, prospektów i innych materiałów autentycznych z podróży zagranicznych.

Nie ulega wątpliwości, iż efektywność nauczania języka obcego wzrasta gdy przebiega ona w sytuacjach autentycznych. Najbardziej interesującą formą jest oczywiście wymiana międzynarodowa, ale obecnie, dzięki Internetowi, istnieje możliwość nawiązania znajomości wirtualnych, które umożliwiają wymianę informacji .

4.2.4 Integracja międzyprzedmiotowa

Nauczanie może być przedmiotowe lub międzyprzedmiotowe, czyli taka realizacja celów nauczania i treści programowych, aby w umyśle ucznia powstał holistyczny, czyli spójny obraz świata i otaczającej go rzeczywistości. Holizm zakłada, że jest nam potrzebne rozumienie siebie w świecie, który nie poddaje się całkowicie zabiegom racjonalnego umysłu i nowym technologiom, a w którym jednak musimy nauczyć się funkcjonować w zgodzie z sobą.

Uczniowie klas dwujęzycznych przyswajają wiedzę z innych przedmiotów, posługując się w mniejszym lub większym stopniu językiem angielskim. Ważne jest, aby treści nauczania na lekcjach języka mogły wkomponować się w przedmioty nauczane po angielsku. Nie można oddzielić przedmiotów takich jak biologia, matematyka, historia czy geografia od treści nauczanych na języku angielskim. Nauczyciele pracujący w danej klasie powinni ustalić kilka tematów, nad którymi mogą pracować wspólnie tak, aby dać uczniowi możliwość wszechstronnego wykorzystania nauczanych treści.

Dlatego w nauczaniu najważniejsze jest:

- łączenie wiedzy z rozmaitych przedmiotów w zrozumiałe dla uczniów, przenikające i uzupełniające się całości,
- nauczanie wiedzy i umiejętności potrzebnych w życiu codziennym.

Nauczanie międzyprzedmiotowe można podzielić na: **integrację wokół problemu, integrację treści nauczania, integrację wokół umiejętności kluczowych.**

Przykład integracji międzyprzedmiotowej temat *Dom*:

- język polski: rodzina w życiu człowieka w oparciu o teksty literackie, autobiografia, biografia członka mojej rodziny, motyw matki w literaturze polskiej i angielskiej,
- język angielski: opis mojego domu; rodzina w życiu człowieka w oparciu o teksty literackie, codzienność we francuskim i polskim społeczeństwie,
- historia: historia mojej rodziny, życie na dworze Henryka VIII i Elżbiety I,
- przyroda/geografia: położenie mojego domu; otaczająca go fauna i flora,
- plastyka/muzyka: współczesna architektura polska i angielska (nowe modernistyczne projekty) projektowanie ogrodów (ogrody wielkich rezydencji) malarstwo; piosenka; utwory muzyki klasycznej.

Ważne jest, aby treści nauczane na lekcjach języka mogły wkomponować się w przedmioty nauczane po angielsku. Nie można oddzielić przedmiotów takich jak biologia, matematyka, historia czy geografia od treści nauczanych na języku angielskim. Nauczyciele pracujący w danej klasie powinni ustalić kilka tematów, nad którymi mogą pracować wspólnie tak, aby dać uczniowi możliwość wszechstronnego wykorzystania nauczanych treści.

4.2.5 Projekt pedagogiczny

Projekt pedagogiczny stanowi doskonałą okazję do łączenia kilku sprawności językowych oraz daje uczniom możliwość wykorzystania zdobytej wiedzy i umiejętności ich pogłębiania oraz wypracowywania własnego warsztatu pracy. Stymuluje aktywność ucznia, wpływa pozytywnie na kreatywność oraz motywuje.

W przypadku klasy dwujęzycznej jest bardzo ważną rzeczą żeby do realizacji projektu pedagogicznego wykorzystać nauczanie przedmiotów w systemie dwujęzycznym. Dzięki temu projekt jest bardziej kompletny, uczniowie mają świadomość, iż wiedza, którą posiadają nie ogranicza się tylko do jednego przedmiotu lecz jest wykorzystana na wielu przedmiotach. Ponadto praca taka pozwoli uczniom na wykorzystanie języka jako narzędzia zdobywania wiedzy i informacji o otaczającym ich świecie.

Następną ważną cechą, którą tu należy podkreślić jest fakt, że jest to forma autentycznej sytuacji komunikacyjnej a nie symulacja rzeczywistości jak ma to miejsce w przypadku większości ćwiczeń na lekcjach języka. w realizacji projektu należy wyróżnić trzy etapy:

- przygotowanie projektu,
- realizacja,
- prezentacja i ocena.

Etap 1 Przygotowanie projektu

Uczniowie wraz z nauczycielem dokonują wyboru tematu, przygotowują plan pracy, określają podstawowe zasady, które będą obowiązywały w trakcie realizacji projektu, określają formę produktu końcowego wraz z zasadami oceny.

Uczniowie wykazują na tym etapie kreatywność, proponując różne tematy i formy projektu, dyskutują ze sobą dokonując ostatecznego wyboru projektu, muszą

wykazać się siłą perswazji, aby zachęcić innych i przekonać do zaakceptowania danego projektu.

Określają źródła informacji, z których będą korzystać w trakcie realizacji projektu : Internet, prasa telewizja, wywiad, słowniki, encyklopedie itp.

Rola nauczyciela ogranicza się do koordynowania, wskazywania sposobów korzystania z informacji, konsultacji językowej

Uczniowie powinni mieć dużą swobodę w wyborze tematów i środków, którymi będą się posługiwać w trakcie realizacji projektu pedagogicznego.

Projekt może być krótkoterminowy (1 - 2 tygodnie) lub długoterminowy (semestr lub rok).

Etap 2 Realizacja projektu

W celu doskonalenia swoich umiejętności uczniowie powinni posługiwać się językiem angielskim w trakcie realizacji projektu, a przede wszystkim w etapie końcowym przy prezentacji produktu.

W trakcie realizacji projektu uczniowie, mogą pracować w parach lub w grupach, w czasie trwania lekcji lub po zajęciach. Uczniowie powinni organizować spotkania podczas których określają na jakim etapie jest realizacja projektu, planują dalszą pracę, dopełniają dodatkowymi pomysłami, które mogą ulepszyć projekt.

Nauczyciel powinien wspomagać uczniów w realizacji projektu, proponując im dodatkowe ćwiczenia, ułatwiające wykonanie projektu, bądź też jej prezentacji. Należy pokazać uczniom w jaki sposób piszemy wstęp, zakończenie, w jaki sposób dokonujemy prezentacji, jakie są części składowe :struktura, forma itp.

Uczniowie na tym etapie zbierają materiały, dokonują analiz, porównań, robią ankiety. Następnie segregują zebrane materiały, dokonują wyborów dyskutują, negocjują.

W trakcie realizacji projektu uczniowie poszerzają już zdobyte informacje, posługując się jednocześnie wieloma kompetencjami językowymi, rozwijają swoją wiedzę, wypracowują korzystny dla nich sposób uczenia się.

Potrafia korzystać z różnych autentycznych źródeł informacji, słownika encyklopedii, potrafią robić notatki, pisać streszczenie, pisać plan eliminować zbędne informacje a w szczególności potrafią wykorzystywać zdobyte informacje na wielu przedmiotach.

Etap 3 Prezentacja projektu i jego ocena

Ostatnim etapem jest prezentacja projektu, która powinna mieć miejsce przed wszystkimi uczestnikami projektu np. podczas wymiany międzyszkolnej lub imprez, które są w szkole bardzo często organizowane.

Uczniowie prezentują produkt, który może mieć postać artykułu prasowego, wystawy fotograficznej, gazetki na korytarzu szkoły, prezentacji multimedialnej, albumu, plakatu, przygotowanie prezentacji w ramach wymiany międzyszkolnej lub konkursów w ramach obchodów świąt związanych z tradycjami w krajach anglojęzycznych takich np. jak Easter, Halloween, Christmas, Thanksgiving, itp.

Uczniowie wraz z nauczycielem dokonują oceny, analizy, wypracowując metodę samooceny i oceny innych, które będą niezbędnym elementem ułatwiającym im dalsze zdobywanie wiedzy.

Nauczyciel podsumowuje pracę uczniów, dokonując analizy porównawczej, wskazuje na mocne i słabe strony zakończonego projektu. Analizuje wspólnie z uczniami wkład pracy, jej podział wśród poszczególnych uczniów, ocenia poprawność językową jak również wartość estetyczną projektu.

PRZYKŁADY PROJEKTÓW PEDAGOGICZNYCH

1. Wielcy naukowcy angielscy- interdyscyplinarny projekt językowy
2. Halloween- fancy dress parties, pumpkin competitions

PROPOZYCJA PROJEKTU PEDAGOGICZNY NR 1- *Great British Scientists*

Poziom: B1, trzecie klasy gimnazjum dwujęzycznego

Czas przygotowania: 1-2 miesiące

Cele :

- Popularyzacja wśród gimnazjalistów klas dwujęzycznych przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, poszerzenie wiedzy na temat wielkich naukowców brytyjskich (ich życia i wielkie dzieła)
- Integracja sprawności językowych
- Sprawdzenie stopnia opanowania języka angielskiego i posługiwania się nim w konkretnej sytuacji komunikacyjnej.

PLAN PRACY

Etap 1

Nauczyciel zapoznaje uczniów z zadaniem, informując, że celem jest przygotowanie się do konkursu przedmiotowo-językowego, wyszukanie informacji na temat życia i dzieł wielkich naukowców brytyjskich. Uczniowie przygotowują się do zadania w grupach dwu-lub trzyosobowych. Dokonują podziału pracy, planują kolejne etapy, określają źródła z jakich będą korzystać: internet, biblioteka szkolna, angielsko-polska prasa popularno-naukowa dla młodzieży. Piszą plan projektu, nad którym będą pracować.

Uczniowie mają dowolność wyboru konkretnej postaci naukowca brytyjskiego oraz swobodę w wyborze formy prezentacji projektu końcowego np : indywidualnie lub grupowo, plakat, scenka teatralna, plansza, nagranie wideo, prezentacje multimedialne itp. Uczniowie dodatkowo przygotowują 3 pytania w języku angielskim wraz z odpowiedziami na temat życia i działalności sławnych naukowców brytyjskich.

Etap 2

Uczniowie pracują w grupach nad przygotowaniem projektu, uczą się wyszukiwania informacji, wybierać, uporządkowywać wyszukane informacje, zastanawiają się nad formą produktu końcowego.

Pracując w grupie muszą współpracować z innymi, zadawać pytania, wyrażać opinie, dyskutować, negocjować. w trakcie przygotowań muszą się ze sobą spotykać, ucząc się pracy kolektywnej.

Etap 3

Uczniowie prezentują przygotowane projekty, odpowiadają na losowo wybrane pytania dotyczące życia i pracy wielkich naukowców podczas imprezy szkolnej. Dla wszystkich uczestników są przewidziane nagrody rzeczowe, dyplomy.

W program tego projektu wkomponowano również zwiedzanie wystawy naukowej.

Praca uczniów jest obserwowana przez ich rówieśników. Bardzo ważnym elementem jest ocena projektu, na która składa się kilka elementów takich na przykład jak pomysłowość uczniów, zdobyta wiedza, stopień posługiwania się językiem w konkretnej sytuacji, estetyczność pracy. W czasie prezentacji końcowych obecni są nauczyciele przedmiotów matematyczno-przyrodniczych. Obecność prasy może być tu dodatkowo elementem stymulującym uczniów do zwiększenia wysiłku i pokazania się z jak najlepszej strony.

PROPOZYCJA PROJEKTU PEDAGOGICZNY NR 2- *Halloween - fancy dress parties, pumpkin competitions*

Poziom : A1 pierwsze klasy gimnazjum dwujęzycznego

Czas przygotowania : 3 tygodnie

Cele :

- poszerzenie wiedzy dotyczącej kultury i tradycji krajów anglojęzycznych,
- nabycie umiejętności poszukiwania i selekcjonowania informacji potrzebnych do realizacji konkretnych elementów projektu,
- rozwijanie umiejętności pracy w grupie,
- rozwijanie umiejętności pracy indywidualnej.

PLAN PRACY

Etap 1

Nauczyciel zapoznaje uczniów z zadaniem, informuje, że celem jest przygotowanie się do prezentacji o tematyce Halloween związanego tematycznie z odpowiednikiem polskiej tradycji „Dziadów”. Uczniowie będą pracować w cztero- do sześćosobowych grupach, każda z grup ma za zadanie przygotować przedstawienie przedstawiające wywoływanie duchów sławnych ludzi. Uczniowie dokonują wśród siebie podziału pracy, planują kolejne etapy, określają źródła z jakich będą korzystać: internet, biblioteka szkolna, itp.

Etap 2

Uczniowie pracują w grupach nad przygotowaniem projektu uczą się wyszukiwać informacje, wybierać, uporządkowywać wyszukane informacje, zastanawiają się nad formą produktu końcowego.

Pracując w grupie muszą współpracować z innymi, zadawać pytania, wyrażać opinie, dyskutować, negocjować. w trakcie przygotowania uczniowie muszą się ze sobą spotykać, uczyć się pracy kolektywnej.

Etap 3

Uczniowie prezentują przygotowane projekty. Ocenianie odbywa się w czterech kategoriach. Oto jak przedstawiają się wspomniane kategorie :

- najciekawsza prezentacja, w ocenie bierze się też pod uwagę prawidłowe użycie języka angielskiego,
- najładniejsza prezentacja dyni, aspekt techniczny i pomysł,
- najśmieszniejsza prezentacja
- najciekawsza forma prezentacji (np. wykorzystanie multimedialnych).

Uczniowie przy okazji swoich prezentacji opowiadają w jaki sposób przebiegała ich praca, na co zwracali szczególną uwagę i co sprawiło im największą trudność.

4.2.6 Technologie informacyjne i komunikacyjne w nauczaniu języka

Szkoła ma za zadanie przygotować ucznia do życia w nowoczesnym społeczeństwie i aby sprostać temu zadaniu w całym procesie nauczania-uczenia się nie może zabraknąć nowych technologii. Umiejętności ich użycia są dzisiaj równie ważne jak umiejętność czytania, pisanie czy liczenia.

Korzystanie z multimedialnych narzędzi z jednej strony wpływa pozytywnie na motywację uczniów do nauki nowego języka, wspiera autonomię ucznia, ułatwia mu dostęp do różnych informacji, rozwija różne sprawności językowe oraz poszerza wiedzę kulturową o kraju czy obszarze języka nauczanego. z drugiej jednak strony, jak podkreśla G. Jacquinet (2001) „nowoczesne technologie automatycznie nie niosą ze sobą doskonałych efektów nauczania; wręcz przeciwnie - często te nowe propozycje wykorzystują modele nauczania już dawno przebrzmiałe”. Mimo tych słabości nowe technologie oferują nam nowe rozwiązania dydaktyczne oraz otwierają szerokie możliwości kształcenia uczniów samodzielnych, umiejących korzystać z wielu źródeł informacji, umiejących przedstawić zdobyte wiadomości w sposób atrakcyjny i ciekawy. Dlatego warto integrować narzędzia multimedialne w procesie dydaktycznym, bo korzyści z nich czerpią wszyscy: tak uczniowie jak i nauczyciele.

Technologie informacyjne i komunikacyjne powinny być reprezentowane nie tylko przez programy biurowe typu Word czy Excel czy językowe gry i programy komputerowe ale przede wszystkim przez programy graficzne i multimedialne, ćwiczenia interaktywne przygotowane na tablicy interaktywnej, umiejętność korzystanie z Internetu, czy poczty internetowej. Dzięki tym narzędziom mamy możliwość wzbogacenia procesu nauczania-uczenia się.

Jak korzystać z technologii informacyjnych i komunikacyjnych na lekcjach języka?

1. Uczeń może, przy pomocy programów multimedialnych, samodzielnie tworzyć teksty, dźwięki i obrazy. Warto je przedstawiać np. w formie prezentacji w takich programach jak np. Microsoft Power Point czy Kpresenter [Linux]. w tych

programach uczący się mają możliwość zaprezentowania siebie lub swoich prac w bardzo atrakcyjny sposób, bo narzędzia te pozwalają na animację wybranych obiektów, dodawanie dźwięków, zmianę kolorów i deseni, dodawanie obrazków i zdjęć oraz wiele innych. Uczniowie wspólnie mogą przygotować „multimedialną książkę” z własnymi, skanowanymi rysunkami i mini-tekstami czy przygotować prezentację swojej klasy ze zdjęciami i krótkim opisem.

2. Gimnazjaliści poprzez wykorzystanie zasobów Internetu, mogą poznać życie swoich rówieśników pochodzących z innych obszarów językowych. Warto jednak zastanowić się nad ograniczeniem dostępu do wszystkich zasobów Internetu poprzez zainstalowanie odpowiedniego programu „cenzorskiego” lub poprzez uprzednie przygotowanie materiału do zajęć (np. poprzez „ściągnięcie” wybranej strony w całości i korzystanie z niej na zajęciach off-line). Te zabiegi pozwolą nam uniknąć wielu nieprzyjemnych niespodzianek do jakich należy na przykład załadowanie strony nieodpowiedniej dla naszych uczniów lub awaria łącza internetowego powodująca niemożność pracy z wybranym materiałem.
3. Poszerzają się możliwości porozumiewania się z innymi: e-maile oraz popularne SMSy, a w nich krótkie informacje tak tekstowe jak i graficzne (emotikony) są bardzo dobrze znane uczniom i mogą być interesującym materiałem dydaktycznym.
4. Uczeń może prowadzić swojego bloga językowego, a nim umieszczać informacje na temat swojego uczenia się języka
5. E-portfolio jest interesującą formą prezentacji swoich osiągnięć. Na stronach w sieci jest wiele propozycji prowadzenia e-portfolio. Jedną z nich opracowaną przez kanadyjskich nauczycieli akademickich jest udostępniona pod adresem <http://edu-portfolio.org>
6. Można skorzystać z platformy internetowej np. *moodle* i tam zamieszczać informacje i materiały dla uczniów, wdrażając ich jednocześnie do uczenia się on-line.
7. Można wykorzystać tablicę interaktywną. Uczniowie przyzwyczajeni są do stosowania technik multimedialnych w życiu codziennym, więc każda lekcja z wykorzystaniem takich technik jest dla nich dużo bardziej atrakcyjna niż lekcja ze zwykłą tablicą i kredą. Jest to narzędzie interaktywne, wymagające rzeczywistej współpracy ucznia podczas rozwiązywania stawianych mu problemów: uczeń podchodzi do tablicy, rysuje wirtualnymi pisakami, aktywnie zmienia przygotowane prezentacje, poprawia, podkreśla, a wszystkie zmiany mogą być rejestrowane w komputerze i np. przesłane na komputery uczniów lub wydrukowane i rozdane uczniom jako notatki z lekcji. Tablica pełni funkcje monitora komputera, a z powodu swoich rozmiarów jest dużo łatwiejszym narzędziem do pracy na lekcji. Można ją wykorzystywać na wszystkich przedmiotach szkolnych.

4.3 Materiały nauczania

Nauczyciel prowadzący zajęcia z języka w klasach dwujęzycznych, stosując przedstawione wyżej formy pracy powinien wykorzystywać różnorakie materiały niezbędne do urozmaicenia zajęć. Jest też rzeczą niezbędną, aby stosować w czasie trwania jednej lekcji kilka różnych technik z wykorzystaniem różnorodnych materiałów i pomocy dydaktycznych.

Oto ich kilka przykładów, które nauczyciel powinien wykorzystać na lekcjach języka angielskiego w klasach dwujęzycznych:

- podręcznik (jeśli nauczyciel uzna za konieczne),
- zeszyty ćwiczeń uzupełniających do gramatyki, słownictwa, cywilizacji, literatury, fonetyki,
- autentyczne nagrania CD/ DVD,
- słowniki jednojęzyczne i dwujęzyczne,
- literatura dla młodzieży,
- prasa dla młodzieży *Club, Team, Teen, Newsweek, National Geographic, Click*
- Internet,
- rekwizyty np.: plansze, plakaty,
- rzutnik,
- tablica interaktywna,
- komputer,
- odtwarzacz CD, DVD, telewizor.

5. Kontrola i ocena

5.1 Cele kontroli i oceny

Oceniamy uczniów, aby zdobyć informacje o tym w jakim stopniu opanowali wyznaczone cele, jak przebiega ich proces uczenia się oraz po to aby podjąć decyzje na temat dalszego procesu nauczania-uczenia się.

W tradycyjnym podejściu do nauczania pomiar zorientowany jest na normy. Oznacza to, że opiera się on na porównywaniu osiągnięć jednostki z osiągnięciami innych osób (Dembo, 1999:468). Jest to podejście najczęściej stosowane przez nauczycieli. Dzięki takiej metodzie w każdej grupie jest kilku uczniów bardzo dobrych, kilku dobrych, kilku słabych i kilku takich, którzy nie spełniają wymagań aby uzyskać ocenę pozytywną. Tych najlepszych, celujących jest niewielu. Ten typ pomiaru pozwala nauczycielowi na ustalenie pewnego rankingu ocen jednak często brak mu obiektywnej oceny osiągnięć.

Innym sposobem wykonania pomiaru jest przyjęcie zasady, że osiągnięcia ucznia ocenia się według konkretnych kryteriów, przy czym „kryteria powodzenia są tu określane zawczasu, a uczniowie są oceniani na podstawie zakresu, w jakim je spełni, bez jakiegokolwiek odniesienia do osiągnięć innych uczniów” (Cohen, 1999:441). Uczeń, jeżeli chce otrzymać stopień pozytywny musi przekroczyć ustalony poziom minimalnych kompetencji. Przykładem takiego typu oceny są egzaminy TELC, FCE. Kandydat, który chce otrzymać takie zaświadczenie powinien uzyskać pozytywny wynik z egzaminu składającego się z części pisemnej i ustnej. w tym trybie oceny umiejętności językowych nie można dokonać kompensacji. Zdarza się jednak, że w tym podejściu stosuje się czasami zasadę sumowania wyników, lecz aby być w zgodzie z założeniami tej metody pomiaru należy dokonać selekcji kryteriów, tak aby były reprezentatywne dla badanych kompetencji.

Te dwie postawy, tak odmienne, są wynikiem innego podejścia do porażki szkolnej. w podejściu normatywnym to postawa negatywna: jeżeli uczeń nie osiągnie pewnego minimum, to skazany jest na porażkę. w podejściu opartym o kryteria

widać bardziej pozytywne, obiektywne nastawienie do umiejętności ucznia nawet gdy są one minimalne.

Ocenianie ma na celu:

- poinformowanie nauczyciela, ucznia, jego rodziców oraz administrację szkolną o tym jak przebiega proces nauczania-uczenia się ucznia a także jest informacją o tym jak pracuje nauczyciel,
- bieżące i systematyczne obserwowanie postępów ucznia,
- pobudzanie rozwoju umysłowego ucznia, jego uzdolnień i zainteresowań,
- uświadamianie uczniom w jakim stopniu opanowali wiadomości i umiejętności przewidziane programem nauczania,
- wdrażanie uczniów do systematycznej pracy, samokontroli i samooceny,
- ukierunkowanie samodzielnej pracy ucznia,
- korygowanie organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej nauczyciela,
- okresowe (roczne) podsumowanie wiadomości i umiejętności oraz określenie stopnia opanowania treści programowych przewidzianych na dany okres (rok szkolny).

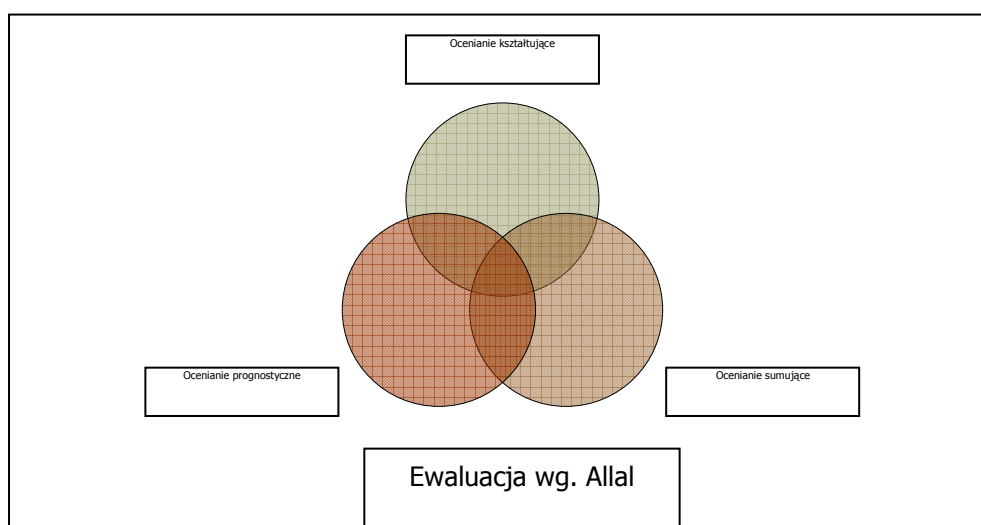
Ocenianie jest dobre gdy:

- jest w nim miejsce na refleksję dotyczącą procesu uczenia się – nauczania,
- uczeń dostaje informacje zwrotną na temat swojego uczenia się,
- są jasno sformułowane kryteria oceniania.

Europejski System Oceny Kształcenia Językowego ułatwia przeprowadzenie oceny biegłości językowej. Jednak testy, które budujemy powinny być trafne, rzetelne i praktyczne. Warto zastanowić się zatem co ma być w tych zadaniach kontrolnych oceniane oraz jak będziemy interpretowali wyniki.

5.2 Różne formy oceniania

W praktyce szkolnej najczęściej stosujemy dwa typy oceniania: sumujące oraz kształtujące prognostyczne.

Ocenianie sumujące najczęściej kończy pewien okres nauczania. Może to być semestr, rok, gimnazjum . Celem jego jest ocena uczniów, ich kompetencji w zakresie wybranego i zrealizowanego programu a także selekcja oraz obserwacja systemu nauczania. Ma ono często formę sprawdzianu pisemnego, zgodnego ze standardami wymagań i jest ono przygotowywane zarówno przez nauczycieli jak i przez instytucje zewnętrzne (jak na przykład ogólnopolski egzamin z języka angielskiego dla uczniów klas dwujęzycznych). Jego zwieńczeniem jest wystawienie oceny i wydanie uczestnikom odpowiednich zaświadczeń i certyfikatów.

Ocenianie kształtujące jest ściśle związane z celami, treściami i całym procesem nauczania. Odbywa się ono na bieżąco, a jego celem jest dostarczenie uczniowi i nauczycielowi informacji zwrotnych na temat obecnej wiedzy i umiejętności, osiągnięć, mocnych i słabych stron. Celem oceniania kształtującego jest udoskonalenie procesu nauczania-uczenia się. Jest ono wykorzystywane zarówno do oceny tego co uczeń już osiągnął jak i do planowania i określania przyszłych celów nauczania. w tej formie oceniania nauczyciel pełni inną rolę niż w ocenianiu sumującym. Jest on tutaj konsultantem i doradcą. Wspólnie z uczniem podejmuje pewne decyzje dotyczące nauczania w zakresie jego treści i celów.

Ocenianie prognostyczne

Ocenianie prognostyczne ma za zadanie określić przewidywane sukcesy ucznia, jego zdolności językowe, motywację do nauki języka czy zasób słownictwa w języku ojczystym. Takim najbardziej znanym testem prognostycznym jest test predyspozycji językowych jaki zdają uczniowie klas dwujęzycznych.

Samoocena i Ocena Wzajemna

W nowoczesnej dydaktyce coraz częściej stosujemy samoocenę i ocenę wzajemną. Ponieważ uczeń ma być w centrum procesu nauczania-uczenia się nie może go również zabraknąć w ocenianiu. Większość nowoczesnych podręczników ma karty samooceny dzięki którym uczeń sam może sprawdzić czego się już nauczył i w jakim stopniu opanował dany zakres materiału. w kolejnych podrozdziałach znajdują się karty samooceny, które pomogą uczniom w ocenie swoich umiejętności. Takie karty oceny umiejętności językowym znajdują się w Europejskim Portfolio Językowym. Zachęcanie uczniów do samooceny wzmacnia ich motywację do nauki i przyczynia się do wzrostu ich autonomii

Taką samą funkcję spełnia ocena wzajemna. Uczniowie sprawdzając prace swoich kolegów i koleżanek uczą się refleksyjnej postawy wobec nauki języka oraz sami się uczą słuchać i czytać uważnie.

5.3 Jak oceniać ?

Ocenianie powinno:

- być bardzo szczegółowo zaplanowane,
- być ściśle związane z programem nauczania,
- pozwolić nauczycielowi na zobaczenie indywidualnych potrzeb uczących się i dostosowanie tym samym swoich praktyk do określonego kontekstu,
- nauczyciel powinien przedstawić na pierwszych zajęciach wymagania dotyczące przedmiotu oraz informacje jak będą oceniani,
- ocenianie musi być sprawiedliwe i obiektywne,
- ocenianie ma zachęcać ucznia do aktywnego udziału w procesie uczenia się.

Ćwiczenia kontrolne muszą być podobne do tych, które uczniowie wykonywali na lekcjach np. jeśli uczniowie na lekcji uczą się pisać list z wakacji to na sprawdzianie powinni również móc napisać list a nie na przykład opowiadanie, jeśli jakiś temat był wprowadzony tak, że zadania były przede wszystkim z rozumienia ze słuchu i mówienia to kontrola tak również powinna być zbudowana

Ocena powinna być tak zbudowana aby móc zaobserwować nie tylko wyniki testów ale przede wszystkim jakie postępy robi uczeń, czy rozwija on własną refleksję na temat uczenia się języka (można to zaobserwować gdy uczniowie prowadzą swoje dzienniczki lub blogi dotyczące ich uczenia się), czy jest zmotywowany do nauki języka

Ocenianie nie powinno opierać się na wyścigu, na porównywaniu się między uczniami. Powinno mierzyć indywidualne postępy każdego ucznia.

Jak zaplanować ocenianie?

Przygotowanie czyli w jakim celu oceniamy?

To etap podczas którego określamy cele naszego oceniania czyli co będziemy oceniali oraz jakiego typu ocenianie wybierzemy (diagnostyczne, sumujące czy kształtujące). Na tym etapie powinniśmy określić również kryteria oceniania oraz metodę jaka wybierzemy. Warto aby w etapie brali udział uczniowie.

Zebranie danych

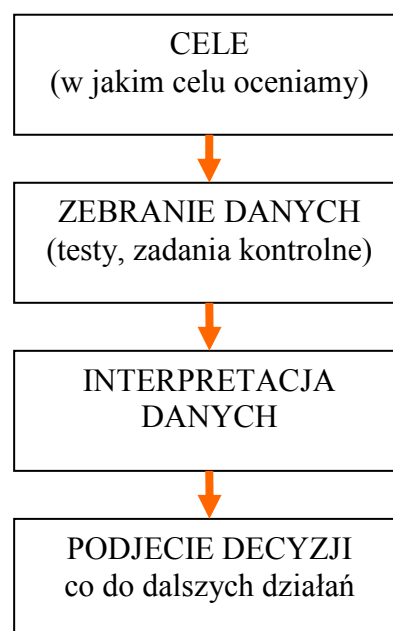
Na tym etapie zbieramy informacje o osiągnięciach ucznia, jak sobie radzi, jakie a problemy. Do zebrania tych informacji przydatne nam będą arkusze obserwacyjne, zadania sprawdzające, testy nauczycielskie.

Interpretacja danych

Analiza wykonanych przez uczniów zadań powinna zmierzać do ustalenia dalszego planu działania, zaplanowania strategii nauczania, ustalenia pomocy jakiej trzeba udzielić uczniom

Podjęcie działań (refleksja)

Ta faza oceniania ma wpływ na dalszy sposób uczenia. Pozwala nauczycielowi na zmianę strategii nauczania, na zmianę organizacji zajęć czy tematów proponowanych uczniom To także moment refleksji nad wybranymi celami i sposobami ich realizacji

Oprac. na podstawie Genesee&Upshurpr (1996:6)

5.4 Poziomy osiągnięć uczniów

		Rozumienie ze słuchu	Mówienie	Czytanie	Pisanie
Klasa I	Semestr 1	<p>A1</p> <p>Uczący się potrafi:</p> <p>zrozumieć wypowiedź jeżeli jest ona wolna, z długimi pauzami, potrafi ocenić nastrój rozmówcy, krótkie informacje.</p> <p>Rozumie polecenia i potrafi dostosować się do wskazówek.</p>	<p>A1</p> <p>Uczący się potrafi:</p> <p>mówić o sobie, powiedzieć co robi, gdzie mieszka.</p> <p>Potrafi przeczytać krótką wyuczoną wypowiedź.</p>	<p>A1</p> <p>Uczący się rozumie:</p> <p>bardzo krótkie teksty, czasami pojedyncze zdania czy wyrażenia, informacje na pocztówkach, krótkie wiadomości pisemne, w tekście rozpoznaje słowa i znane mu wyrażenia, proste materiały informacyjne, potrafi wypełnić krótkie polecenie pisemne np. podejść do tablicy, usiąść.</p>	<p>A1</p> <p>Uczący się potrafi:</p> <p>pisać proste pojedyncze wyrażenia i zdania.</p> <p>Potrafi pisać proste zdania o sobie i wymyślonych przez siebie postaciach.</p>
	Semestr 2	<p>A2</p> <p>Uczący się potrafi :</p> <p>Zrozumieć zwroty i wyrażenia związane z życiem codziennym (np. informacje o osobach i prostych zdarzeniach), potrafi określić ogólny temat słyszanej rozmowy czy dyskusji, zrozumieć krótkie ogłoszenie, oświadczenie, komunikat, wskazówki (np. jak dojść do... jak wykonać coś).</p>	<p>A2</p> <p>Uczący się potrafi</p> <p>zaprezentować siebie i inne osoby, opisać swoje najbliższe otoczenie, życie codzienne, mówić o swoich preferencjach, opowiedzieć prostą historyjkę, opisać jakiegoś zdarzenie czy czynności, porównywać, przedstawić krótkie wyuczone wyjaśnienie, przedstawić krótką wyuczoną wcześniej wypowiedź na zadany temat, odpowiadać na proste pytania.</p>	<p>A2</p> <p>Uczący się rozumie:</p> <p>Krótkie teksty na znane mu tematy, napisane prostym językiem, krótkie listy prywatne i standardowe listy oficjalne, proste ogłoszenia i informacje, wskazówki i instrukcje np. obsługi sprzętu domowego.</p> <p>Potrafi: wyszukać w tekście użytkowym (menu, rozkład jazdy, materiał reklamowy) konkretne informacje.</p>	<p>A2</p> <p>Uczący się potrafi :</p> <p>pisać krótkie tekstu składające się ze zdań pojedynczych i złożonych połączonych spójnikami: <i>and</i>, <i>but</i>, <i>because</i>, <i>so</i>, opisać swoją rodzinę, dom, napisać krótką biografię list, opis wydarzeń obecnych i przeszłych, sporządzić krótką obserwację.</p>
Klasa II	Semestr 1	<p>B1</p> <p>Uczący się potrafi</p> <p>zrozumieć</p> <p>główne myśli w jasnej wypowiedzi na tematy mu znane, wątki toczącej się dyskusji, proste rozmowy rodzimych użytkowników języka, proste informacje techniczne (instrukcje), szczegółowe polecenia główne wątki audycji radiowych gdy wypowiedzi są jasne i dość wolne.</p>	<p>B1</p> <p>Uczący się potrafi</p> <p> płynnie omówić wybrany temat, opisywać swoje przeżycia i emocje, przedstawić płynnie narrację i opisać w kolejności wydarzenia, szczegółowo opisać swoje doświadczenie, przeżycia, opowiedzieć książkę lub film, mówić o swoich marzeniach, planach, projektach, opisać zdarzenie, argumentować w prosty sposób, potrafi przedstawić przeciwioną wcześniej wypowiedź i dopowiadać na pytania słuchaczy.</p>	<p>B1</p> <p>Uczący się potrafi</p> <p>czytać teksty na znane mu tematy, prowadzić korespondencję ze znaną mu osobą, przeglądać dłuższe teksty w celu znalezienia informacji, czytać teksty codziennego użytku, czytać teksty argumentacyjne i artykuły prasowe na znane mu tematy.</p>	<p>B1</p> <p>Uczący się potrafi</p> <p>pisać jasne, zwarte teksty na różne tematy korzystając z różnych źródeł, opisy na tematy go interesujące, opisywać swoje doświadczenia, emocje, opisywać zdarzenia, napisać opowiadanie, krótką prostą rozprawkę.</p>
	Semestr 2	<p>B1</p> <p>Uczący się potrafi</p> <p>zrozumieć</p> <p>główne myśli w jasnej wypowiedzi na tematy mu znane, wątki toczącej się dyskusji, proste rozmowy rodzimych użytkowników języka, proste informacje techniczne (instrukcje), szczegółowe polecenia główne wątki audycji radiowych gdy wypowiedzi są jasne i dość wolne.</p>	<p>B1</p> <p>Uczący się potrafi</p> <p> płynnie omówić wybrany temat, opisywać swoje przeżycia i emocje, przedstawić płynnie narrację i opisać w kolejności wydarzenia, szczegółowo opisać swoje doświadczenie, przeżycia, opowiedzieć książkę lub film, mówić o swoich marzeniach, planach, projektach, opisać zdarzenie, argumentować w prosty sposób, potrafi przedstawić przeciwioną wcześniej wypowiedź i dopowiadać na pytania słuchaczy.</p>	<p>B1</p> <p>Uczący się potrafi</p> <p>czytać teksty na znane mu tematy, prowadzić korespondencję ze znaną mu osobą, przeglądać dłuższe teksty w celu znalezienia informacji, czytać teksty codziennego użytku, czytać teksty argumentacyjne i artykuły prasowe na znane mu tematy.</p>	<p>B1</p> <p>Uczący się potrafi</p> <p>pisać jasne, zwarte teksty na różne tematy korzystając z różnych źródeł, opisy na tematy go interesujące, opisywać swoje doświadczenia, emocje, opisywać zdarzenia, napisać opowiadanie, krótką prostą rozprawkę.</p>
Klasa III	Semestr 1	<p>B1</p> <p>Uczący się potrafi</p> <p>zrozumieć</p> <p>główne myśli w jasnej wypowiedzi na tematy mu znane, wątki toczącej się dyskusji, proste rozmowy rodzimych użytkowników języka, proste informacje techniczne (instrukcje), szczegółowe polecenia główne wątki audycji radiowych gdy wypowiedzi są jasne i dość wolne.</p>	<p>B1</p> <p>Uczący się potrafi</p> <p> płynnie omówić wybrany temat, opisywać swoje przeżycia i emocje, przedstawić płynnie narrację i opisać w kolejności wydarzenia, szczegółowo opisać swoje doświadczenie, przeżycia, opowiedzieć książkę lub film, mówić o swoich marzeniach, planach, projektach, opisać zdarzenie, argumentować w prosty sposób, potrafi przedstawić przeciwioną wcześniej wypowiedź i dopowiadać na pytania słuchaczy.</p>	<p>B1</p> <p>Uczący się potrafi</p> <p>czytać teksty na znane mu tematy, prowadzić korespondencję ze znaną mu osobą, przeglądać dłuższe teksty w celu znalezienia informacji, czytać teksty codziennego użytku, czytać teksty argumentacyjne i artykuły prasowe na znane mu tematy.</p>	<p>B1</p> <p>Uczący się potrafi</p> <p>pisać jasne, zwarte teksty na różne tematy korzystając z różnych źródeł, opisy na tematy go interesujące, opisywać swoje doświadczenia, emocje, opisywać zdarzenia, napisać opowiadanie, krótką prostą rozprawkę.</p>
	Semestr 2	<p>B1</p> <p>Uczący się potrafi</p> <p>zrozumieć</p> <p>główne myśli w jasnej wypowiedzi na tematy mu znane, wątki toczącej się dyskusji, proste rozmowy rodzimych użytkowników języka, proste informacje techniczne (instrukcje), szczegółowe polecenia główne wątki audycji radiowych gdy wypowiedzi są jasne i dość wolne.</p>	<p>B1</p> <p>Uczący się potrafi</p> <p> płynnie omówić wybrany temat, opisywać swoje przeżycia i emocje, przedstawić płynnie narrację i opisać w kolejności wydarzenia, szczegółowo opisać swoje doświadczenie, przeżycia, opowiedzieć książkę lub film, mówić o swoich marzeniach, planach, projektach, opisać zdarzenie, argumentować w prosty sposób, potrafi przedstawić przeciwioną wcześniej wypowiedź i dopowiadać na pytania słuchaczy.</p>	<p>B1</p> <p>Uczący się potrafi</p> <p>czytać teksty na znane mu tematy, prowadzić korespondencję ze znaną mu osobą, przeglądać dłuższe teksty w celu znalezienia informacji, czytać teksty codziennego użytku, czytać teksty argumentacyjne i artykuły prasowe na znane mu tematy.</p>	<p>B1</p> <p>Uczący się potrafi</p> <p>pisać jasne, zwarte teksty na różne tematy korzystając z różnych źródeł, opisy na tematy go interesujące, opisywać swoje doświadczenia, emocje, opisywać zdarzenia, napisać opowiadanie, krótką prostą rozprawkę.</p>

5.4.1 Przykładowe testy, ćwiczenia kontrolne, karty samooceny

Ocena wypowiedzi ustnej

W nauczaniu języka obcego niezbędna jest systematyczna i częsta ocena wypowiedzi ustnej. Powinna ona mieć na celu pokazanie uczniom w jakim stopniu opanował proponowany mu materiał, jakie jego praca przyniosła efekty, jakie są jego słabe i mocne strony. z punktu widzenia zaś nauczyciela, ocena tej sprawności daje wytyczne do dalszej pracy, pozwala zastanowić się nad skutecznością metod, wykorzystywanych w procesie nauczania języka obcego.

Przystępując do oceny sprawności mówienia powinniśmy ustalić jakie elementy wypowiedzi ustnej będziemy testować i jaka zastosujemy metodę oceny.

Oto propozycje które można wykorzystać oceniając wypowiedź ucznia.

Co oceniamy	Metody wykorzystywane do oceny
<ul style="list-style-type: none"> - skuteczność wypowiedzi, - poprawność językowo-gramatyczna, - zasób i użycie słownictwa, - płynność wypowiedzi, - zdolności negocjacyjne, - wymowę i akcent, - umiejętność stosowania strategii komunikacyjnych, - poprawność wyboru formy wypowiedzi względem pytania. 	<ul style="list-style-type: none"> - opis zjawiska/ osoby/ przedmiotu, - praca w parach –odgrywanie dialogów, - dokańczanie zdań, - wyrażanie opinii na dany temat, - rozmowy na temat materiału stymulującego, - odpowiedzi na pytania, - ćwiczenia wielokrotnego wyboru.

Oceniając sprawność mówienia proponujemy zastosować następujące kryteria w skali ocen od 1 do 6.

6	<ul style="list-style-type: none"> - wykracza poza poznane struktury gramatyczne, - operuje bardzo bogatym zakresem słownictwa dla wyrażania swoich myśli, - formułuje wypowiedz logiczną, spójną zawierającą podstawową strukturę wypowiedzi; wstęp, rozwinięcie, zakończenie, - swobodnie przechodzi z jednego tematu na drugi dokonując syntezy, porównań, - akcent i wymowa nie sprawiają mu żadnych problemów, - wypowiada się bez zawahań na różne tematy, - sięga po dodatkowe źródła wiedzy, przekazując ja innym uczniom, uzupełnia swoją wypowiedz o inny poznane informacje,
5	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi przekazać wiadomość spójną i logiczną, - posługuje się poprawnie strukturami gramatycznymi, - używa bogate i zróżnicowane słownictwo, - zabiera głos w dyskusji, wyraża swój punkt widzenia, - poprawnie wymawia dźwięki, stosuje odpowiednią intonację, - potrafi wykazać się wiedzą na różne tematy z życia codziennego,
4	<ul style="list-style-type: none"> - wypowiada się komunikatywnie, pomimo niektórych błędów gramatyczno –leksykalnych nie zakłócających komunikacji jego wypowiedz jest spójna i logiczna, - potrafi dokonać autokorekty popełnianych błędów, - można go zrozumieć bez trudności, - potrafi rozmawiać na większość tematów. - dysponuje zakresem słownictwa wystarczającym dla przekazywania myśli w sposób w miarę płynny - czasami możemy zauważyć chwile zawahania

3	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi czasami przekazać wiadomość, - jego wypowiedź jest momentami niespójna z wyraźnymi przerwami, - popełnia zauważalne błędy gramatyczne, - zasób słownictwa ogranicza się do poziomu podstawowego, - uczeń jest zrozumiały jeśli chodzi o wymowę i intonację, - podejmuje czasami próbę zabrania głosu w dyskusji,
2	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń z trudem potrafi zachować się w danej sytuacji komunikacyjnej, - posiada bardzo ubogie słownictwo które uniemożliwia mu komunikowanie, - bardzo liczne błędy językowe zakłócają komunikację i powoduje że momentami uczeń jest niezrozumiały, - rzadko podejmuje udział w dyskusji lub czynni to w sposób nieudany, - mamy trudność z jego zrozumieniem, przekręca wymowę wyrazów - wypowiedz jest bardzo często niespójna i nielogiczna,
1	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń nie spełnił powyższych kryteriów, - uczeń formułuje wypowiedz niezgodną z tematem i jest całkowicie niezrozumiały.

W trakcie trzyletniego cyklu nauczania języka angielskiego, uczeń klasy dwujęzycznej zdaje dwa egzaminy ustne. Pierwszy w klasie drugiej po i semestrze oraz na zakończenie klasy III .Zestawy pytań opracowuje zespół anglistów uczący w danej klasie. Oto kilka przykładowych form i zadań, które można wykorzystać w celu przygotowania tego egzaminu:

- opis wylosowanego obrazka : zdjęcie osoby, przedmiotu lub zjawiska,
- ułożyć historyjkę dotyczącą wybranego obrazka,
- opowiedzieć na przykład o swoich zainteresowaniach lub codziennych obowiązkach,
- uczniowie losują cytaty/zdanie i muszą je rozwinąć,
- odpowiedzi na pytania do przeczytanego tekstu,
- uczniowie przygotowują artykuł prasowy na podstawie którego nauczyciel prowadzi rozmowę,
- uczniowie przygotowują syntezę trzech krótkich artykułów i podejmują rozmowę na temat przewodniego problemu.

W celu dokonania oceny wypowiedzi ustnej proponujemy następujący model oceniania składowych elementów tej kompetencji.

składnia poprawność gramatyczna	słownictwo	wymowa	płynność	poprawa błędów	prezentacja	suma
1 2 3 4 5 6	1 2 3 4 5 6 7	1 2	1 2	1 2	1	20

Aby wystawić ocenę w skali 1 do 6 proponujemy następujący przelicznik punktowy

Powyższa skala ocen obowiązuje we wszystkich klasach dwujęzycznych zgodnie z ustaleniami obowiązującymi we wszystkich sekcjach dwujęzycznych w Polsce.

Aby otrzymać ocenę dopuszczającą, uczeń musi uzyskać 40 % punktów. Tylko pełna ilość punktów pozwala na postawienie wyższej oceny(np.7,25, 7,5, 7,75 to ciągle ocena niedostateczna

celujący	20	40	60	80	100
- celujący	19	38	57	76	95
+ b.dobry	18	36	54	72	90
b.dobry	17	34	51	68	85
- b.dobry	16	32	48	64	80
+ dobry	15	30	45	60	75
dobry	14	28	42	56	70
- dobry	13	26	39	52	65
+ dostateczny	12	24	36	48	60
dostateczny	11	22	33	44	55
- dostateczny	10	20	30	40	50
+dopuszczający	9	18	27	36	45
dopuszczający	8	16	24	32	40
niedostateczny	0 - 7	0 - 15	0 - 23	0 - 31	0 - 39

Ocena wypowiedzi pisemnej

Każdy nauczyciel powinien mieć sprecyzowane oczekiwania i wymagania, a więc dokładnie wiedzieć co ocenia i jak ocenia. Dobrze by było, gdyby system oceniania był jednakowy w całej szkole. Całkowite ujednoczenie oceniania nie jest łatwe, lecz opracowanie kilku zasad obowiązujących wszystkich staje się koniecznością.

Co należy oceniać?

- zgodność pracy z tematem,
- zdolność opisywania postaci, miejsc i zdarzeń,
- zdolność przekazywania informacji,
- zdolność przekazywania wrażeń,
- poprawność leksykalną,
- poprawność gramatyczną,
- ortografię.

Ocena powinna być jedna, ale składająca się z wielu elementów. Stosowanie oceny będącej sumą punktów (ocen) za poszczególne elementy, w tym przypadku wyróżnionych zostało siedem, zdaje w praktyce egzamin.

Chcąc ocenić ucznia wieloaspektowo stosujemy następujące kryteria oceny prac pisemnych.

Aby ocena spełniała funkcję diagnostyczną, jak i informacyjną nauczyciel powinien do ustalonej oceny dołączyć komentarz słowny zawierający opinię pracy. Komentarz nie musi być długi, ale konkretny. Rolą komentarza jest ukazywanie niedociągnięć i błędów, ale nie piętnowanie ich. Zbyt dużo opinii negatywnych może podziałać deprymująco.

Zaprezentowana praca wykazuje zgodność z tematem, uczeń opanował umiejętności opisywania, przekazywania informacji i wrażeń, wykazuje się ciekawym słownictwem, pojawiają się jedynie nieliczne błędy gramatyczne i ortograficzne, które nie wpływają ujemnie na zrozumienie pracy. Praca uważana jest za pracę dobrą.

Karty obserwacji

Karty obserwacji używamy w trakcie zajęć. Mogą one służyć do obserwacji strategii wykorzystywanych przez uczniów do realizacji wyznaczonych im zadań, do obserwacji zachowań uczniów, do obserwacji postępów jakie robią przy opanowywaniu nowego języka.

Jak z nich korzystać?

1. Wybrać kilku uczniów, których w danym dniu będziemy obserwować.
2. Określić na co będziemy zwracać uwagę w trakcie obserwacji.
3. Przygotować odpowiednią kartę obserwacji.
4. Nie zapomnieć o zapisaniu daty na karcie, aby można było ją potem zestawiać z innymi obserwacjami.

Karty możesz wykorzystać na zebraniu rodzicami lub do indywidualnej analizy postępów ucznia

Karta obserwacji 1: Komunikowanie się	
Imię i nazwisko ucznia.....	
Data obserwacji	
<i>Zaznacz krzyżykiem spełnione kryterium</i>	
Stara komunikować się w języku angielskim z nauczycielem	☐
Stara się mówić po francusku w trakcie wykonywanych zadań z kolegami/koleżankami z klasy	☐
Umie skorzystać z nowego słownictwa	☐
Potrafi zapytać po angielsku o wyjaśnienie	☐
Potrafi korzystać z parafrazy gdy nie znajduje odpowiedniego słowa	☐
Chętnie zabiera głos na lekcji	☐
W wypowiedzi stara się korzystać z tego czego się nauczył/nauczyła na poprzednich lekcjach	☐

Karta obserwacji 2: Praca w grupie	
Imię i nazwisko ucznia.....	
Data obserwacji	
<i>Zaznacz krzyżykiem spełnione kryterium</i>	
Chętnie pracuje w grupie	
Pozytywnie reaguje na propozycje innych osób w grupie	
Pomaga innym osobom w grupie jeśli nie rozumieją zadania lub mają problemy z jego wykonaniem	
Jest dobrym organizatorem	
Chętnie komunikuje się z innymi osobami w grupie	
Stara się mówić w grupie po angielsku	
Potrafi zaplanować pracę w grupie	

Karta obserwacji 3: Praca w grupie				
Data obserwacji				
<i>Zaznacz krzyżykiem spełnione kryterium</i>				
	Uczeń 1	Uczeń 2	Uczeń 3	Uczeń 4
Chętnie pracuje w grupie				
Pozytywnie reaguje na propozycje innych osób w grupie				
Pomaga innym osobom w grupie jeśli nie rozumieją zadania lub mają problemy z jego wykonaniem				
Jest dobrym organizatorem				
Chętnie komunikuje się z innymi osobami w grupie				
Stara się mówić w grupie po angielsku				
Potrafi zaplanować pracę w grupie				

Jak wypełniać Kartę obserwacji nr 4

1. Zapisuj przede wszystkim uwagi pozytywne.
2. Uwagi muszą być krótkie i jednoznaczne.
3. Obserwuj ucznia w różnych momentach lekcji.
4. Rozmawiaj z uczniem na temat jego postępów.
5. Zachęcaj go do podejmowania wysiłku uczenia się.
6. Pamiętaj o tym że każdy uczeń jest inny – docień nie tylko jego umiejętności stricte językowe ale też inne np. to że interesuje się muzyką angielską lub piłką nożną i zna na przykład skład całej drużyny angielskiej.

Karta obserwacji 4

Data obserwacji .....

	Uczeń 1	Uczeń 2	Uczeń 3	Uczeń 4
poniedziałek				
wtorek				
środa				
czwartek				
piątek				

Karta obserwacji 5: **Czytanie ze zrozumieniem**

Imię i nazwisko ucznia.....

Data obserwacji .....

Zaznacz krzyżykiem spełnione kryterium

	zawsze	często	rzadko	nigdy
Czyta tekst ze zrozumieniem				
W trakcie czytania podkreśla najistotniejsze informacje				
Robi notatki				
Chętnie sięga do słownika aby sprawdzić znaczenie słowa				
Stara się zrozumieć słowo na podstawie kontekstu				
Dobrze czyta na głos przygotowany uprzednio tekst				
Potrafi w tekście znaleźć wybrane informacje				

Karty samooceny

Karty samooceny umiejętności językowych znajdują się w Europejskim Portfolio językowym. Jednak oprócz tych ogólnych kart warto wdrażać i zachęcać uczniów do samooceny po wykonaniu zadań na lekcji.

Karta samooceny 1: **Czytanie ze zrozumieniem**

Imię i nazwisko.....

Data samooceny .....

Zaznacz krzyżykiem spełnione kryterium

	zawsze	często	rzadko	nigdy
Czytam tekst ze zrozumieniem				
W trakcie czytania podkreślam najistotniejsze informacje				
Potrafię robić notatki				
Umiem korzystać ze słownika				
Staram się zrozumieć słowo na podstawie kontekstu				
Dobrze czytam na głos jeśli jest to tekst wcześniej przygotowany				
Potrafię w tekście znaleźć wybrane informacje				

Karta samooceny 2: Pisanie	
Imię i nazwisko.....	
Data samooceny	
<i>Zaznacz krzyżykiem spełnione kryterium</i>	
Przed rozpoczęciem pisania przeglądam różne źródła	
Notuję różne pomysły jakie mi przychodzą do głowy	
Rozmawiam z nauczycielem o zadaniu	
Przygotowuję plan swojej pracy pisemnej	
Opracowuję słownictwo, które będzie mi potrzebne do wykonania tego zadania	
Rozwijam kolejne punkty planu	
Czytam tekst po napisaniu i poprawiam błędy	

Karta samooceny dla nauczyciela

Warto być refleksyjnym nauczycielem. Sprawdź czy nim jesteś!

Zaznacz krzyżykiem spełnione kryterium

Ustawienie stolików w klasie ułatwia uczniom komunikowanie się	
Sposób prowadzenia zajęć ułatwia uczniom korzystanie z wiedzy i umiejętności jakie zdobywają na innych lekcjach	
Zachęcam uczniów do mówienia. Nie przeszkadzam im w trakcie wypowiedzi	
Jestem dobrym organizatorem	
W klasie mam dużo pomocy dydaktycznych, map, plakatów anglojęzycznych	
Zachęcam uczniów do poszerzania swoich wiadomości o krajach angielskiego obszaru językowego np. poprzez korzystanie z biblioteki, serwisów internetowych, czasopism, oglądanie filmów anglojęzycznych w oryginale	
Potrafę się wycofać w trakcie lekcji i pozwolić uczniom na działanie, mówienie	
Moi uczniowie mają możliwość słuchania innych głosów, nie tylko mojego (magnetofon, zaproszeni goście)	
Stosuję różnorodne strategie nauczania	
Mówię uczniom o strategiach uczenia się i pokazuję jak z nich korzystać	
Stosuję różne metody oceniania	
Na bieżąco obserwuję postępy uczniów i korzystam z tych obserwacji przy budowaniu kolejnych zajęć	
Planuję moje zajęcia jak również mam plan długoterminowy	
Po lekcji zastanawiam się czego nauczyli się moi uczniowie i skąd to wiem (czy były ćwiczenia, które to potwierdzają)	
Dostosowuję metody nauczania do potrzeb moich uczniów	
Dostosowuję tematy do zainteresowań oraz wieku moich uczniów	
Daję często pozytywne informacje zwrotne	
Zachęcam uczniów do samodzielności i do działania	

5.4.2 Teczka ucznia i Europejskie Portfolio Językowe

W tradycyjnej koncepcji nauczania, także nauczania języków obcych nie było miejsca na samoocenę ucznia i wielu krajach ta forma ewaluacji jest marginalna. Warto jednak zwrócić uwagę na samoocenę w szerszym kontekście, bo stanowi ona ważny element w procesie nauczania i ta umiejętność należy do podstawowych zadań ogólnych szkoły, jest tematem transwersalnym. w nowym podejściu do nauczania i uczenia się języków obcych powinna być integralną częścią procesu oceniania, skorelowaną z innymi formami pomiaru osiągnięć ucznia.

Ocenianie powinno być „procesem gromadzenia informacji, integralną częścią procesu edukacyjnego, wspieraniem szkolnej kariery uczniów i podnoszeniem ich motywacji do uczenia się”.⁴ w tym procesie ważne jest kształcenie u uczniów umiejętności planowania, organizowania oraz **oceniań własnego sposobu uczenia się**. Istotne jest, aby uczeń brał udział w ocenie swojej pracy i był zaangażowany w proces oceny swoich postępów i dokonań, bo „uczeń bardziej potrzebuje środków samooceny niż jasnowidzącego nauczyciela” (Niemierko: s.23). Samoocena to proces, w którym uczniowie sami ustalają warunki uczenia się (zakres, forma, treści), a następnie analizują swoje postępy w określonym czasie (Cohen, 1999). w warunkach uczenia się zinstytucjonalizowanego uczniowie nie zawsze mają możliwość wyboru programu nauczania, lecz z pewnością mogą brać udział w planowaniu i doborze niektórych treści i form pracy.

Jednym z narzędzi, które może pomóc w samoocenie ucznia jest Europejskie Portfolio Językowe. Może ono ułatwić nauczycielowi i uczniowi „przystawienie się” na nowy sposób oceny umiejętności ucznia. Samoocena ucznia, w EPL, zajmuje centralne miejsce. Należy ona po części do oceniania wspomagającego i sumującego. Samoocena jaką uczący się wykonuje w Paszporcie przybiera formę oceny sumującej, natomiast samoocena w biografii językowej i dossier jest oceną stricte wspomagającą.

Samoocena w EPL dotyczy trzech poziomów:

1. Procesu nauczania ogólnie (progresja w całości i w poszczególnych fazach nauczania, cele nauczania i ich osiąganie – komentarz najlepiej gdyby umieli wyrazić w języku obcym). Ocena ta jest subiektywna i nauczyciel powinien włączyć też inne formy oceny aby uczeń mógł przemyśleć wykonaną przez siebie samoocenę.
2. Określenia i opisanie kompetencji komunikacyjnych według standardów Rady Europy zawartych w ESOKJ.
3. Określenia i opisanie kompetencji językowych ucznia. Są one trudniejsze do oceny przez samego ucznia. Mimo to warto uczniów do niej wdrażać. Najlepszym sposobem jest samodzielna ocena ćwiczeń gramatyczno-leksykalnych, nagrywanie się na taśmę i sprawdzanie poprawności wymowy, sprawdzanie dyktand. Uczniowie mogą także oceniać prace swoich koleżanek i kolegów. Zaletą tej formy jest to, że podczas sprawdzania prac w parach: uczniowie korzystają z faktu, że nie mają identycznych umiejętności językowych oraz z tego, że łatwiej sprawdzać czyjąś pracę niż własną. Podczas oceniania uczniowie powinni dysponować takimi samymi kryteriami i mieć taką samą punktację jak nauczyciel. Pomoże im to w zdawaniu egzaminów formalnych.

---

⁴ Centralny Ośrodek Doskonalenia nauczycieli. Program Nowa szkoła s.22

Europejskie Portfolio Językowe (EPJ) to teczka, składająca się z trzech części: Paszportu Językowego, Biografii Językowej i Dossier, w której każdy uczący się języka obcego może umieścić dokumentację dotyczącą przebiegu i realizacji własnego uczenia się oraz rezultatów jakie w tym czasie osiągnął. Ocenę teczek ucznia stosują od dawna nauczyciele przedmiotów artystycznych, warsztatów pisarskich. Zauważono, że uczniowie prowadzący teczkę "często stają się bezpośrednio zaangażowani w ocenę własnego uczenia się" (Dembo, 1999:495). Jest to spowodowane zmianą sposobu oceny zawartych w teczce prac. Nauczyciel nie tylko je ocenia, ale także dostarcza uczniowi cennych informacji zwrotnych. Uczeń jest aktywnym uczestnikiem procedury oceniania, bo często sam ocenia wykonane przez siebie prace. Wszystkie te zasady dotyczą również EPJ.

W Polsce opracowano Portfolio językowe dla kilku grup wiekowych⁵, biorąc pod uwagę ich rozwój, możliwości i potrzeby. Uczniowie wypełniają swoje portfolio zgodnie z własnym rytmem, nauczyciel ma za zadanie wspierać ich autonomię i uczyć strategii uczenia się.

W trakcie pracy z portfolio zmienia się rola nauczyciela. Nauczyciel ma rolę obserwatora lub osoby, która ma za zadanie wspomóc samodzielne działania ucznia. Dzięki temu może będzie mógł on spełnić postulat Gardnera, który zakłada że *nauczyciel wiedząc o istnieniu różnic i mając możliwość obserwowania dzieci o różnych profilach poznawczych i pracy z nimi na pewno z czasem zacznie je uwzględniać* (Gardner, 2002: 253) Ta obserwacja może przynieść nauczycielowi wiele informacji na temat uczniów, ich preferencji, możliwości, ich zainteresowaniach. Dzięki temu może zrośnie jego wrażliwość na różnice indywidualne między uczniami i może stać się *częścią wiedzy fachowej nauczyciela, którą wykorzystywać będzie zarówno podczas regularnego nauczania jak i oceniania* (ibid.).

1. Europejskie Portfolio językowe jest narzędziem, które stwarza okazję do uczenia się.
2. Pokazuje pracę ucznia w całym roku szkolnym lub w całym etapie edukacyjnym lub poprzez cały okres uczenia się języka
3. Jest narzędziem, które jest uzupełnieniem testów, sprawdzianów i kartkówek
4. Może zachęcać uczniów do rozszerzenia wiadomości szkolnych.
5. Zachęca do refleksji nad strategiami uczenia się i ich wzbogacania

Europejskie Portfolio Językowe powinno stać się stałym elementem edukacji językowej nie tylko prowadzonej w ramach nauki języków w szkole ale również poza nią. Konieczny jest jednak do spełnienia jeden warunek: uczniowie powinni wiedzieć jak budować swoje portfolio i tego powinien ich nauczyć dobrze przygotowany do swojego zawody nauczyciel, wrażliwy na potrzeby swoich uczniów i otwarty na nowe koncepcje oceniania.

---

⁵ w ramach projektu mającego na celu opracowanie EPJ dla różnych grup wiekowych CODN na zlecenie Ministerstwa Edukacji zleciło grupom ekspertów opracowanie następujących wersji portfolio: *Moje pierwsze europejskie Portfolio językowe dla dzieci od 3 do 6 lat*, *Europejskie Portfolio językowe dla dzieci od 6 do 10 lat*, *Europejskie portfolio językowe dla dzieci od 10 do 15 lat*, *Europejskie portfolio językowe dla młodzieży ponadgimnazjalnej i studentów oraz Europejskie portfolio językowe dla dorosłych*. Wszystkie wersje uzyskały akredytację Rady Europy.

Bibliografia

- Coyle D., 2002. „Relevance of CLIL to the European Commission's Language Learning Objectives” in Marsh David, 2002, *CLIL/EMILE – The European Dimension. Actions, Trends and Foresight Potential*. Jyväskylä, Finland, UniCOM, CEC, University of Jyväskylä, Finland, pp 27-28.
- Dzięgielewska-Pecyńska Z., 1996 - „Nauczanie bilingwalne a kształcenie nauczycieli przedmiotów niejęzykowych” w „Problemy komunikacji interkulturowej - Jedna Europa - wiele języków i wiele kultur”, str. 161 -165, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego
- Dzięgielewska-Pecyńska Z., 2001, „L'enseignement de la langue et l'enseignement des disciplines en situation bilingue, w *Vivre ensemble en Europe*, str 59 – 63, wydawnictwo European Centre for Modern Languages, Graz, Austria
- Dzięgielewska-Pecyńska Z., 2002 - „, Problematyka nauczania języka i przedmiotów nie językowych w klasach dwujęzycznych – licea z językiem francuskim”, w *Języki Obce w Szkole – Nauczanie dwujęzyczne*, numer specjalny, 6, str. 79 – 82, grudzień
- Europejski System Opisu Kształcenia Językowego, 2002. CODN,
- Gardner, H. 1999. *Intelligence Reframed*. New York: Basic Books.
- Gardner, H. 2002. *Inteligencje wielorakie. Teoria w praktyce*. Poznań: Media Rodzina.
- Gardner, H., i in. 2001. *Inteligencja – wielorakie perspektywy*. Warszawa: WSiP
- Głowacka B., 2005. *Czego się Janek nauczy. Przewodnik do EPJ dla dzieci od 10 do 15 lat*. Warszawa: CODN
- Hadji, Ch. 2001. Les voies d'évaluation. Trente ans de recherches et de débats, w: Ruano-Borbalan J.-C. (red.), *Eduquer et Former*. Auxerre : Editions Sciences Humaines.
- Iluk, J., 2000. *Nauczanie bilingwalne : modele, koncepcje, założenia metodyczne*. Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
- Komorowska H., 2002. *Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego*. Warszawa: Fraszka Edukacyjna
- Komorowska, H. 2001. *Metodyka nauczania języków obcych*. Warszawa: Fraszka Edukacyjna.
- Pamuła M., (2002), „Europejskie Portfolio Językowe – opis i ocena umiejętności komunikacyjnych i językowych ucznia” – in: H. Komorowska (dir.), *Ewaluacja w nauce języka obcego*. Wyd. Uniwersytetu w Białymstoku.
- Snow C., 2005. *Dwujęzyczność i przyswajanie języka drugiego*. W: J.B.Gleason, N. Bernstein Ratner, *Psycholingwistyka*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.